DH II 242 † Magdeburg 1012 Jan. 21 Notar: Erich Magdeburg StA

IV 7

In nomine sancte et individue trinitatis Heinricus divina favente clementia rex.

Omnibus fidelibus nris presentib. scilicet ac futuris notum esse uolumus. qualiter nos pro remedio animae pie recordationis felicis[ter] cu[m] fratre ac fidelib. ac
ac pro memoria patris nri et omnium parentum nrorum. curtem regalem seu omnem censum ac fiscum cu omnib. quae ad ea pertinent quesitu inquirendi q. ullus agen-
tium ingressum exitus aquarum aquarumue decursionib. piscationib. molendinis uiis et inuiis excepto et predic-
te sanctae dilectissimae et multiplicis reginae. ac sororum nrarum aecclesiis abbatiis atq. ophiis abbatiis. immo etiam patrenissima ac fidelissima sorore
Mauricio imperium donauimus nro uidelicet speciali patrono. et sollempni ratione qua nos nr praedictus ge-
nitor. uel successores liberam
eligendi. potestatem curtem possidendi seu etiam in usu aecclesiae magdeburgensis comitandi potestatem. quatinus in
hanc nram traditionem in
mi inquisitione punienda subtraheat
et ut haec nra traditio nunc et in futurum inconuulsa per manus
hanc cartam per manum scribi
scripte nra imagine sigillari precepimus. insuper etiam more parentum nrorum regum uidelicet et imperatorum
propria ut infra uidetur

Quicquid ad utilitate ecclesiarum sacerdotes
sine dubio credimus. Quapropter notum esse volumus omnib
BVRCHARDI halberstatensis epi predium ad thiedes
uilla. hathistewo. in pago sueuico. in comitatu OTTONIS. filii ad
comitis. cum omib appendiciis suis. hoc est. utriq; sexus mancipiis. tam
uini & inuini. exitib & redditib. quesitis. & inquirendis. & cum omi utilitate
traditum. Caudelicet ratione ut predict epi. suiq; successores de pre
placuerit inde faciendi. Et ut hec nra traditio tabulis & inconuul

Magdeb. LHA, Rep U 5 II no. 11a. - DHerm 2 / Halberstadt (1083)

KUU in Abt. I, q. II 29

Köln in Abg. Lef. II 29 Magdeburg LHA Rep. U 5 II no. 11a
Kölner Schreiber

uenerando · eorq; peticionib⁹ assensu prebendo conferimus · ta nobis

nrisq; fidelib · ta futuris qua presentib · qualiter nos ob deuotu ac

hereditario iure possedit · et eos ine hereditb defunc[torum] po

bri commis · & induab⁹ ullis oskerkleuo & pu[blico] indago nos

ris & incultis · areis · aedificiis · agris · pascuis · capis · salsis · aquis aquarisq;

ue ullom inde ꝓuenire pot · ad scam hal[berstatensem] eccl[esi]am in honore

pdio libera debinc potestate habeant · tenendi · dandi · commutandi · ue

mi ꝑmaneat aeuo · hanc cartam inde conscripta manu ppa corroborau

DHerm 2 / Halberstadt 1083 Apr. 13

Magdeb StA (Okkupiert?)

JL. 4316 Leo IX. f. Gernrode

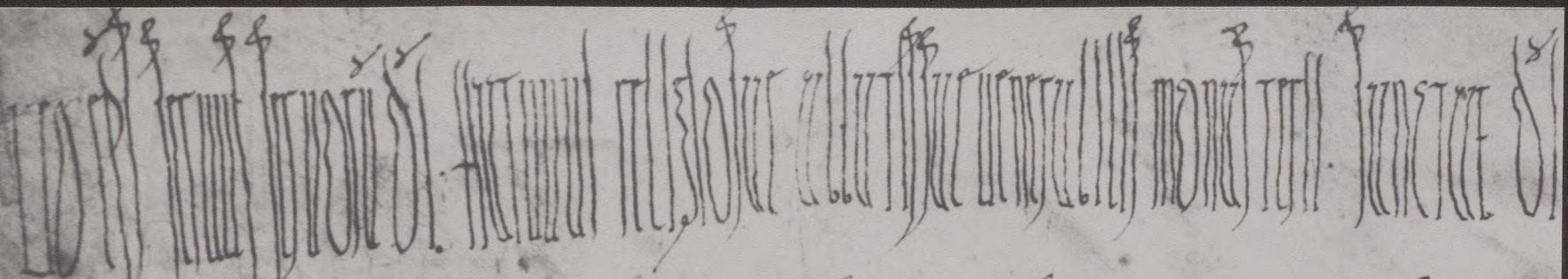

in eodem uenerabili monasterio imperpetuum. Quia summe apostolice dignitatis apex inhoc diuini prospectu nature di
nos eiusdē aplicę pastoralis compulit sollicitudinis cura. quatenus ad stabilitatem pię primę dinoscitur locus u
prefatum scę marię ubi beatus petri stetit inloco qui uocatur gyron quod in territorio hal papastadinense primi
ecclesiarum dignitatis dignitatis sublimitatur. Proquare pijs desideriis fauentes hac nra auctoritate id qd exposcitur effectui
tionib; denegamus. Ut nullus umquā presumat cuiuscumq; sit dignitatis pōtus potestatis. ut etiā quacumq;
primę uidētur quoquomodo auferre aut alienare. Sed firma stabilitate decernimus subiugis ditione scę n
bili ei futuro examine phibus nris aplici priuilegii constitutionem sancim⁹ atq; decernim⁹ ut loca quę ab g
uua ladal. egolon. fraso. cum diuersis uillis fundis et casalib; cū omib; terminis eay iuste et rationabiliter pertinentib;

JL 4316

Leo IX. f. Gerrode

aut inpost modum illic concessa fuerint · firma stabilitate iure monasterii ipsius plen existenda atq; i

[illegible] psona auferre. Uoluero iuxta id qd subiectus iste uenerabilis locus aplici constituta

[illegible] stabilitate iamdicti monasterii statuta sunt refragare aut inquoquā transgredi · scia

incendii supplicio concremandū deputetur. Actuō qpio intuitu obseruator et inomīb; existere custodie

consequatur · et uite ēne particeps effici mereatur.

IZ 4316

Leo IX. f. Gerrode

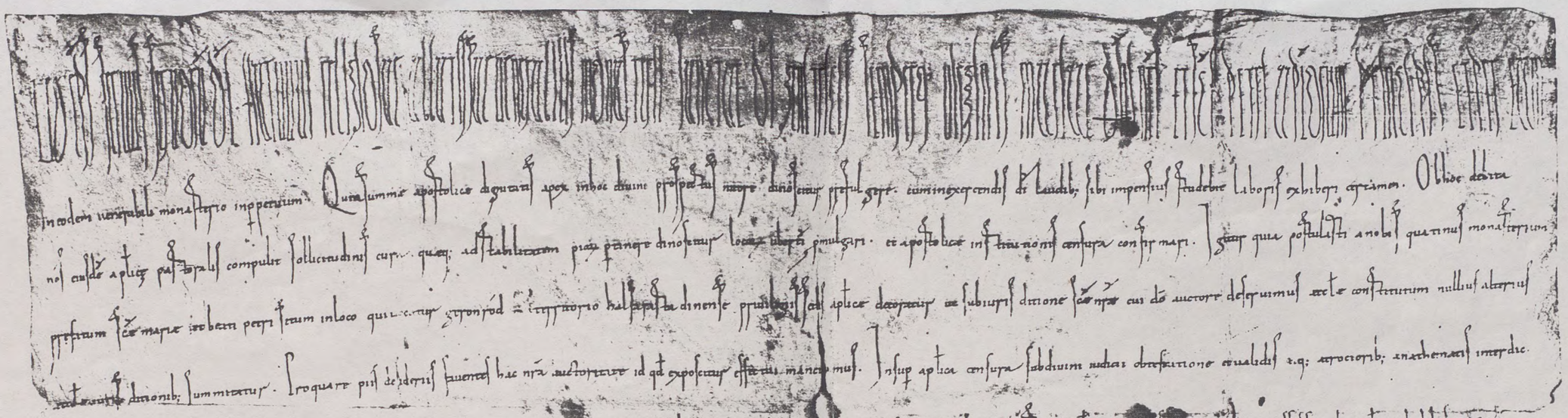

Kopie des Photos des Orig. i
Oranienbaum, Außenstelle
des Staatsarchivs Magdebur
UGAR I, 25
Leo IX. für Gernrode (1049
1049 Mai
JL. 4316

noscatur prefulgere. cum in exercendis di laudib; sibi impensius studebit laboris exhiberi certamen. Oblhoc debita

petri promulgari. et apostolice institutionis censura confirmari. Igitur quia postulasti a nobis quatinus monasterium

gri sedis aplice decoratur ut subiaceri ditione scē rōnē cui dō auctore deseruimus ecclē constitutum nulliusq; alteri us

mancipamus. Insup aplica censura subdiuini iudicii obtestatione et ualidis atq; atrocioribus anathematis interdic.

magni paruiq; psona in eodem monasterio ut etiam quisq; aut dereb; et possessionib; ut qcqd dehis quae ei

ecclē p manendū. Promulgantes nempe et hoc cum auctoritate beati petri aplor pncipis cōrādō et petri

one marchione suoq; filio sigifrido ibidem tradita et cessa sunt. quor noa sunt hec: geronrod. alsleui.

Nec enon et alias locor possessiones quae a regib; ut a cet xpianis in eadem sca loca larg ita atq; oblata sunt.

JL. 4316

Leo IX. f. Gemuseh

LEO
PP VIII

JL. 4316

Leo IX. f. Gerunde

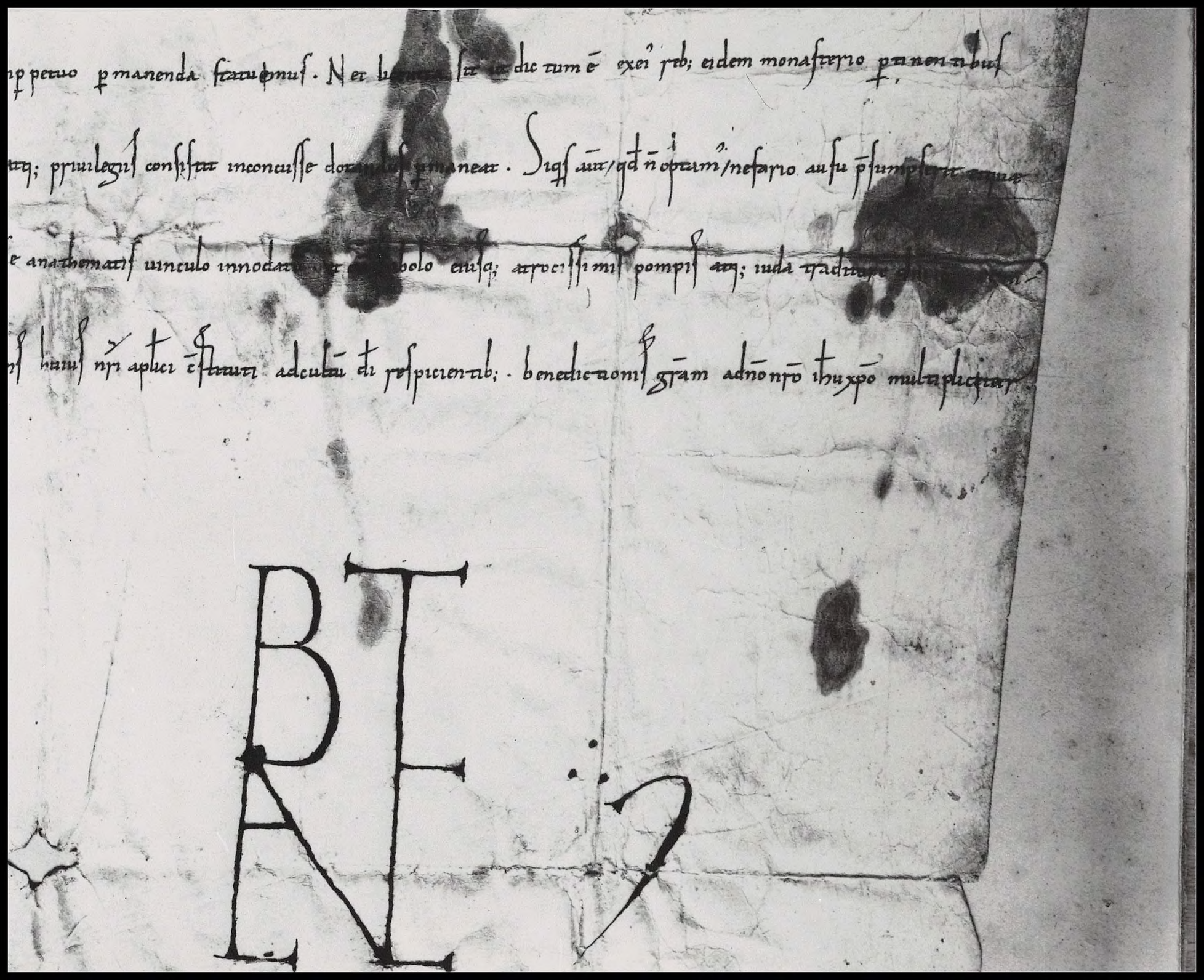

JL. 4316

Leo IX. f. Gerardo

Magdeb StA
LGAR I 23
DH III 150

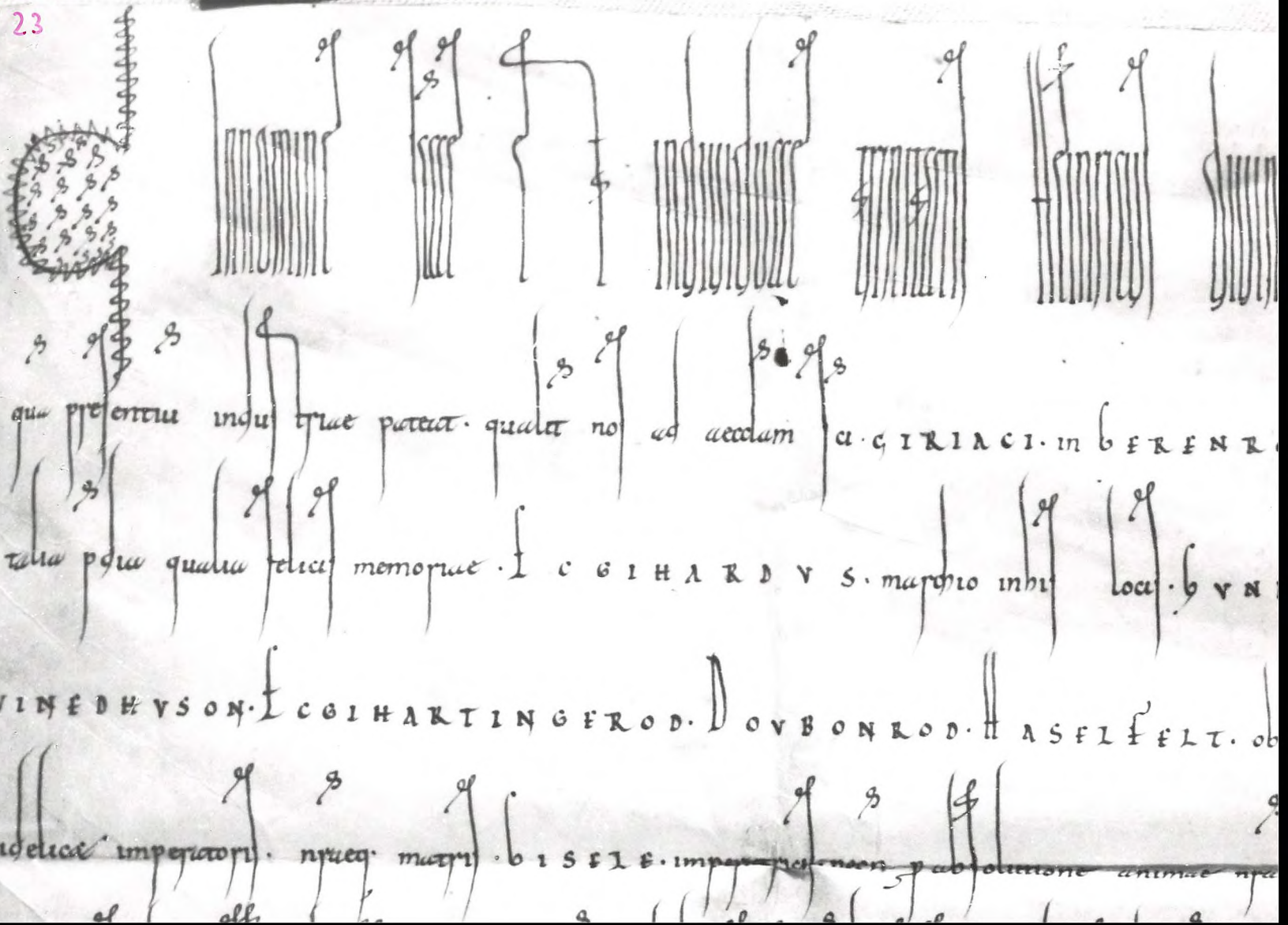

Magdebg StA. UGAR I 23

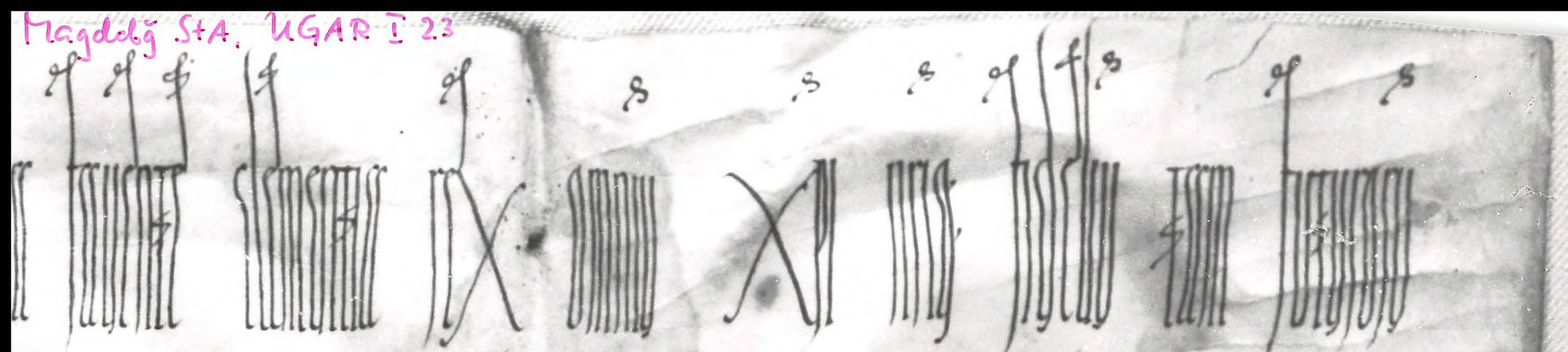

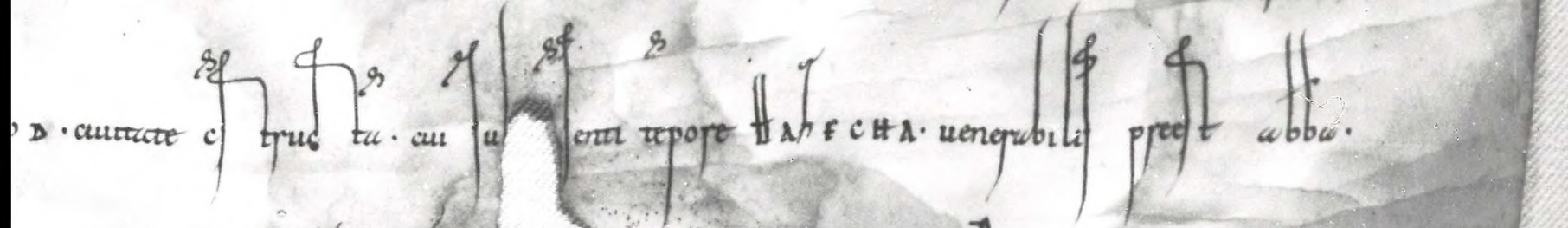

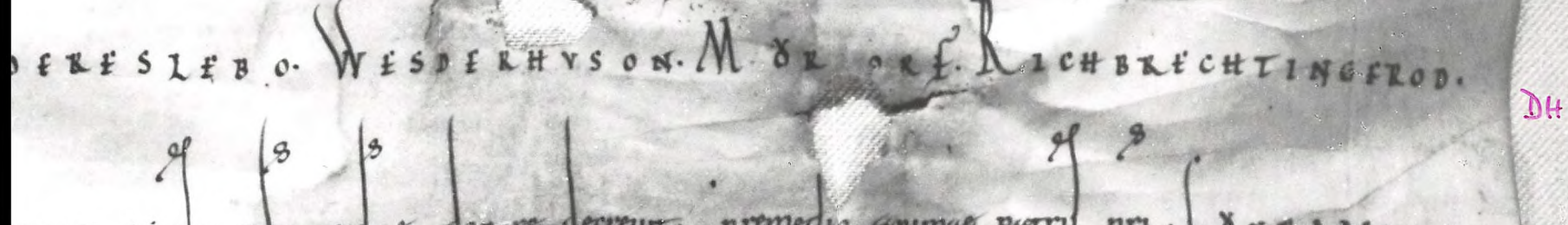

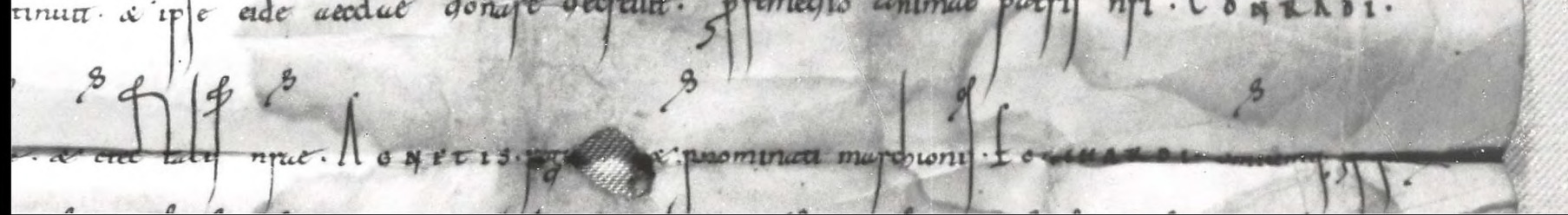

DH III 150

DH III
150

memoria ipse haec offerenda constituit. in primis tradidimus cum omnibus sui appendiciis. hoc est. man
ibus. molis. molendinis. piscationibus. silvis. venationibus. vineis. vinetis. exitibus. et reditibus. viis. et in
gressionibus ut eadem primitus nobis illuc cessa et data. sub aecclae deincepsum civitat. et pnomi
nIRIACO. inibi seruientium ide primis sub nra potes tate perenniter teneant. utq. posideant
uniuersa omni aevo permaneat. hanc cartam inde conscriptam manu propria corroborantes.

Magdeb StA, UGAR I 23

cipiu uirtutu q· exu· aret· tri· cultri· & in cultri· pretri· pu cui· aqri· capi· aqui· aquaruq· decur

ui· questu· & inquirendi cu omi utilitate quae ullomodo inde poterit puenire· iu uidelicet

natu abbu· euiq· futuro ubi ei· ad usu prefate aeccliae & cimonialiu do & co

t· ut haec regiae nostrae traditioni auc tornata tabulu & in con

tigillu nostri impressione ultimu insigniri·

DH III 150
Magdeb StA. UGAR I 23

Magdeb StA, UGAR I 23
DH III 150

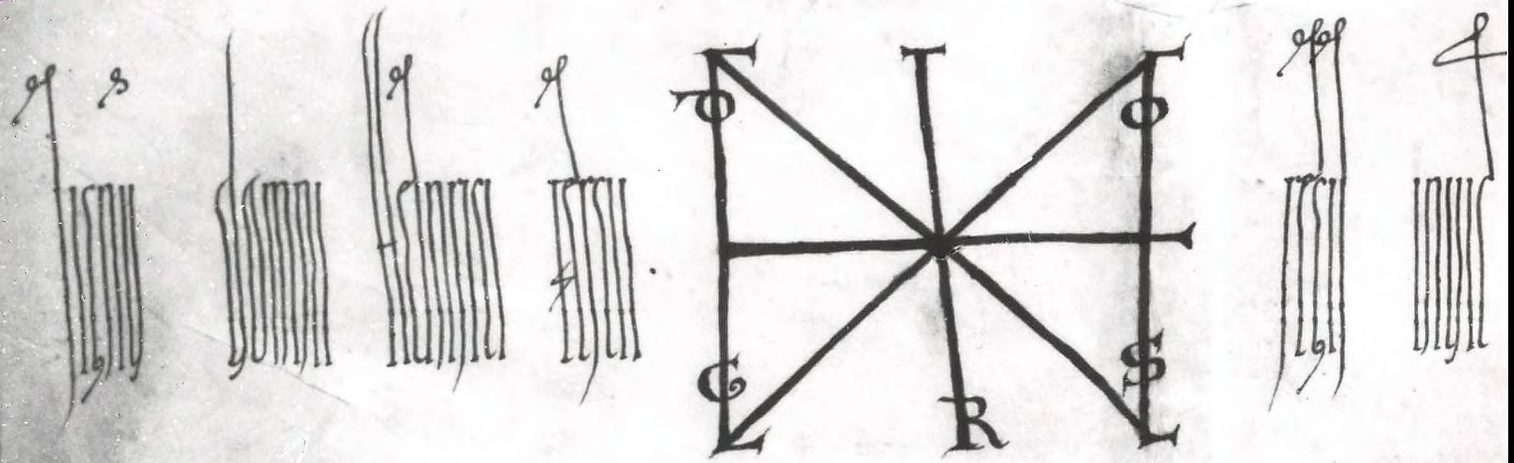

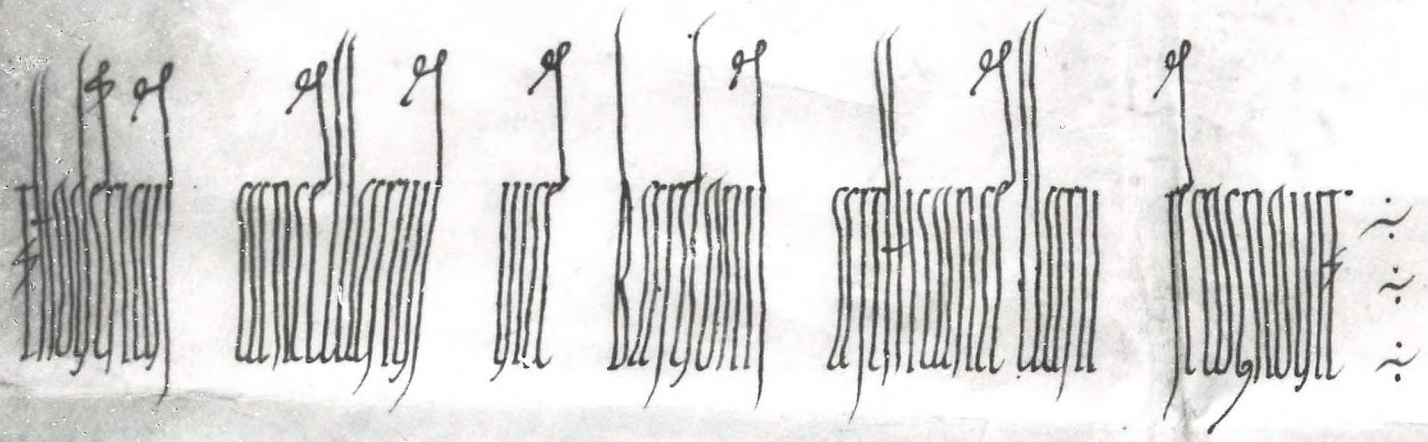

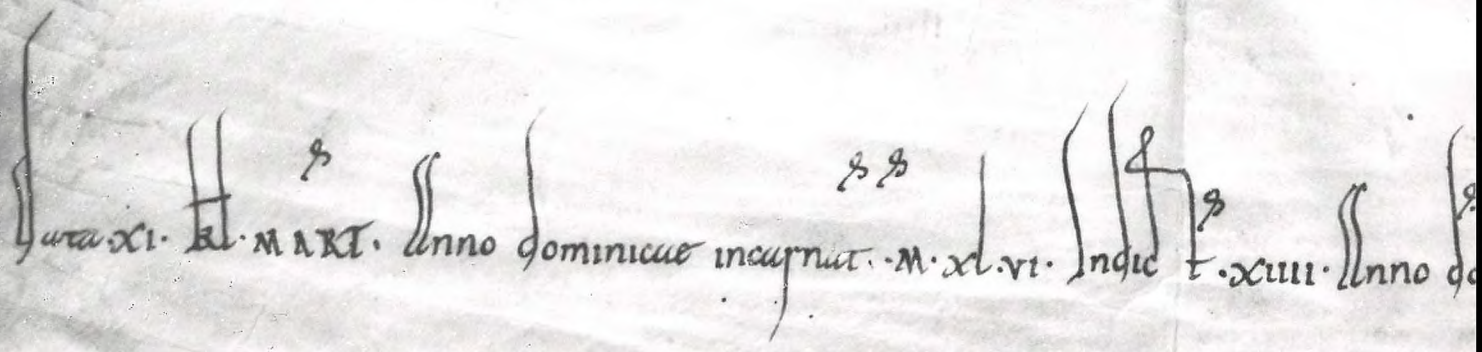

Magdeb StA, UGAR I 23
DH III
150

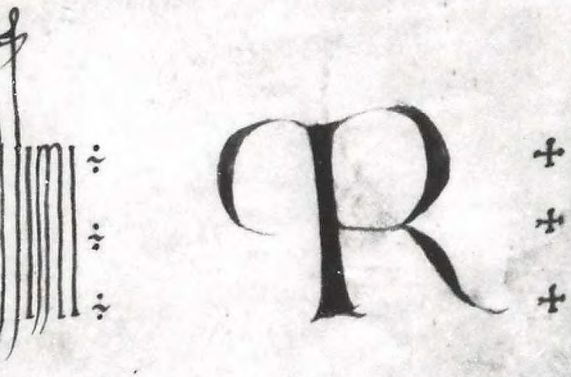

ni · HEINRICI · TCII · ordinat eius · XVII · Regni · VII · Ic tu · WALEHVSON · in di nomine feliciter · AMEN ·

UGAR I Nr. 23 = DH III 150 1. Gerundr

quæ præsentiu indu[l]tiæ potestat· qualit[er] no[s] ad æcclam ⁊a· C I R I A C I· in G E R E N R O D· aut[e]

talia p[ro]ua qualiua felici[s] memoriæ· ⁊ C G I H A R D V S· marchio inhi[s] loca· G V N D E R E

W I N E D H V S O N· ⁊ C G I H A R T I N G E R O D· ⁊ O V B O N R O D· ⁊ H A S E L E E L T· obtinuit·

uidelicet imperatori· nr[u]eq· matri· G I S E L E· imper[atoris] nost[ri] p[ro] absolutione animæ ip[s]ius· &

memoria ipse hæc offerendo c[on]firmauit· in p[rae]sen[tia] t[ra]didimus cu omib[us] sui appendiciu· hoc e· mancipiu

ibu· molis· molendinis· pi[s]cationibus· siluis· uenationib[us]· uineis· uineris· ecclis· & rectis· uis· & inuis· qu[a]

rationes ut eade p[ro]prietas a nob illuc cessa & data· sub æcclæ ⁊ eincep[s]sure c[on]firmet· & p[re]nominata æ

C I R I A C O· inibi seruientiu ige p[ro]prius sub sua pote[st]ate p[er]petualit[er] teneant· atq· possideant·

sua omi æuo p[er]maneat· hanc cartam inde c[on]scriptam manu propria corroborantes· siguu

Magdeburg LHA o.d. Oranienbaum

DH III 150

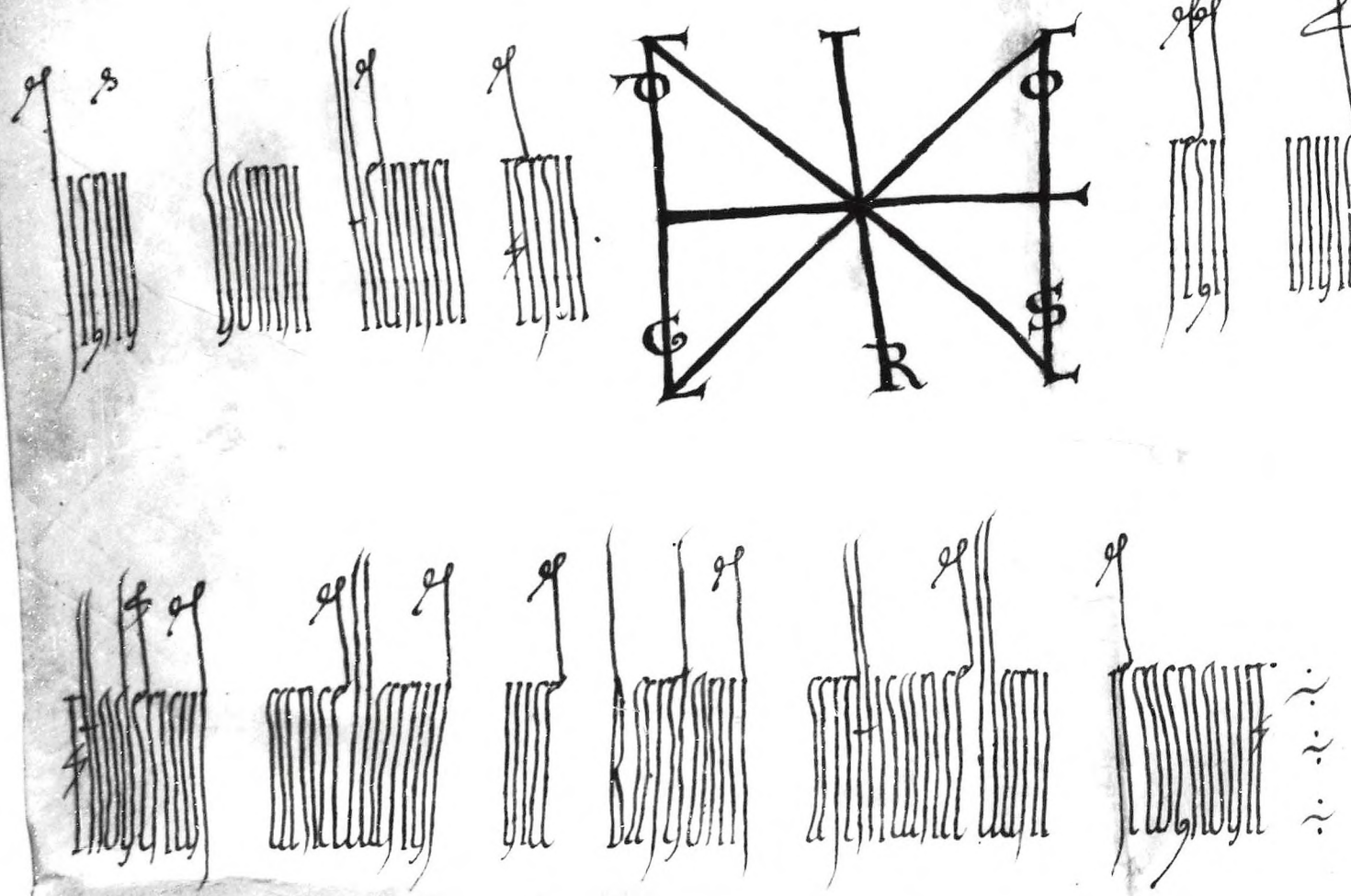

ura xi· kl· MARTI· anno dominice incarnat· ·M·xl·vi· indic t·xiiii· anno don

DH iii 150

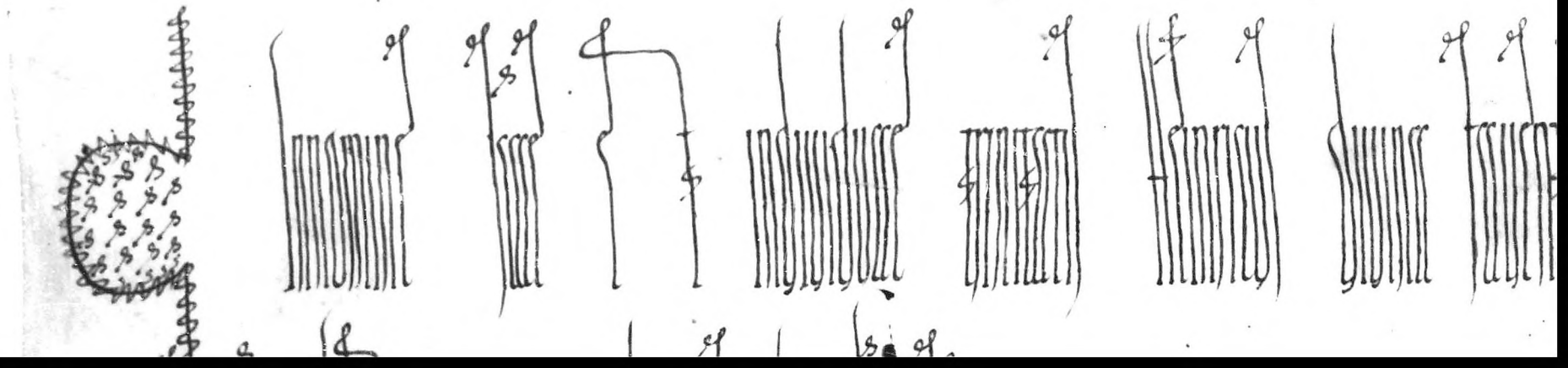

DH III
150

te c truc ta · cui u enti tepore HARECHA · uenerabili preet abba ·

LEB O · WESDERHVSON · M DR ORE · RICHBRECHTINGFROD ·

ipse eide aeccluae donare decreuit · premedio animae puri nri · DNRADI ·

tati nrae · CONRETIS · [illegible] nominati marchioni · [illegible]

rui q · excu · aret · tri · cultu · & incultu · prati · pa cui · agri · capi · aqui · aquaru · decur

tu · & inquirendi cu omi utilitate quae ullomodo inde poterit puenire · In uidelicet

bba · eui q · ttiure ubet [illegible] · aq u u prtatae aecclae & camonialu do & co

ut haec regiae no true traditioni auc tornat tabili & in con

no tri impressione ui imu insigniri ·

Nachlass LHA od. Oranienbaum

DH III
150

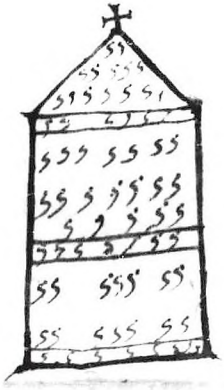

.HENRICI.tcii.ordinat eius.xvii.Regni.u.vii. tu.WALEHVS O.N. in di nomine feliciter.AMEN.

DH III 150

Oramus baiam Sta. UGAR I 25a JL. 4335

SCE MARIE IN LOCO QUI DR NUOLENBUTTE IN PAGO SIXONICO. SI

at. aut ferinis lanata morsib; rapiat oculis semp uigilantib; circuspectant. quanto studiose

officiu exhibere erga custodia dnicaru ouiu non cessem. ne inde diuini examinis, pdesidia pa

eteros iudicamur. Conuenit qq aptico moderamini pia religione pollentib. & bene

me amare honorare. Inde dilecte fili Albuuine quia te bene eruditu nouimus.

uis uerq; tibi pati amore & peticione fidelis nri Richeri cassinensis monis abbatis.

cui & alii quib; h aptica concessione pmissu est. hoc qq statuentes aptica censura. ut siquis re

ligiosus pcepta contempt extuerit. & pdicte ecclie libtate & honore ali q penit dmmuerit ut

ne in cenobio deputatus.

RE

mannu colonien archipr. Anno VI domni Leonis VIIII pp Indictione VII

Orvietano, StA, UGAR I 25a] L. 4335 f. Nimbs

LEO EPS SERVUS SERVORU DI · DILECTO NOBIS IN XPO FRI ALBUINO ABBATI MONT

pastores oviu sole geluq; p gressu custodia die ac nocte insertes conceminr. ut neq; ex eis aut errando pere

quanto studore quantaq, cura debemus nos ee pugiles qui pastores animaru dicim. attendamus & susceptu o

ante summu pastore neglegentie nos reatus excrucier. unde modo honoris reuerentia sublimiores inc

circa gregē sum uigilantib. que iuste experiunt in omib. assensu pbere. & p ceteris in aliq specialit

inserucio diaptu anduim. aliqua honoris reuerentia te suolimare decreuimus. Conced

ut tu tuiq; successores in honore sce Marie di genitricis missas celebretis in dalmaticis & scandalis. fr

ut pfesse ecclie tibi comissas leseris. certa habeas p damatione ad nos & ad aplica sede. Siqs aut hui

p mutauerit. sit umeulis anathematis innodat. & cu uda pdnoye dni nri ihu xpi. atq; diabolo etne gehen

Data per manus archicancellarii · & bibliothecarii · ecē sedis aplicē · Hēq

Incarnatois dnice anno. VIIII. xt. viii.

StA Magdeb – Oranienbaum UGAR I, 25a Leo IX. 1. Nienburg JL 4335

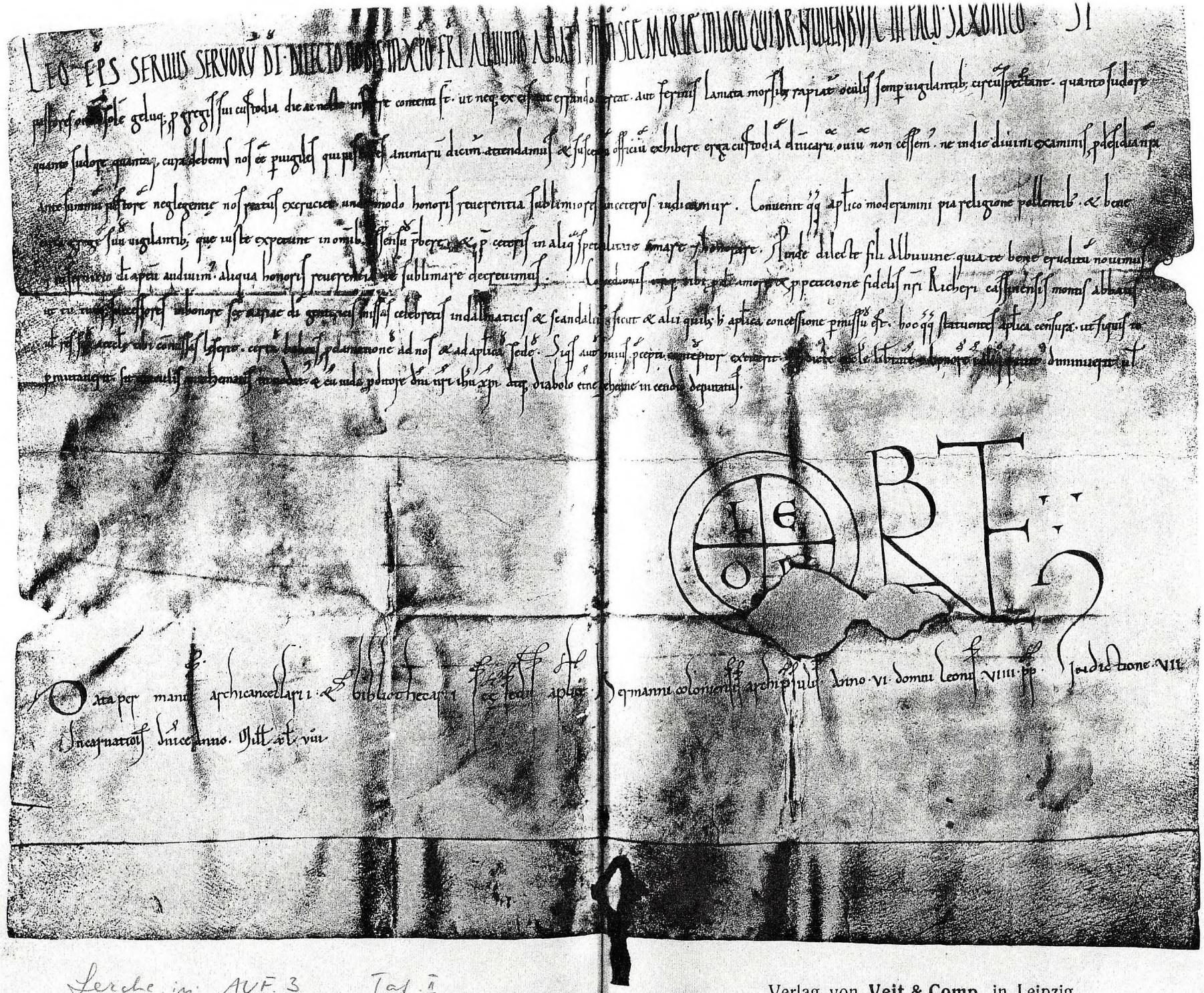

Lerche, in: AUF 3 Taf. I

Verlag von **Veit & Comp.** in Leipzig

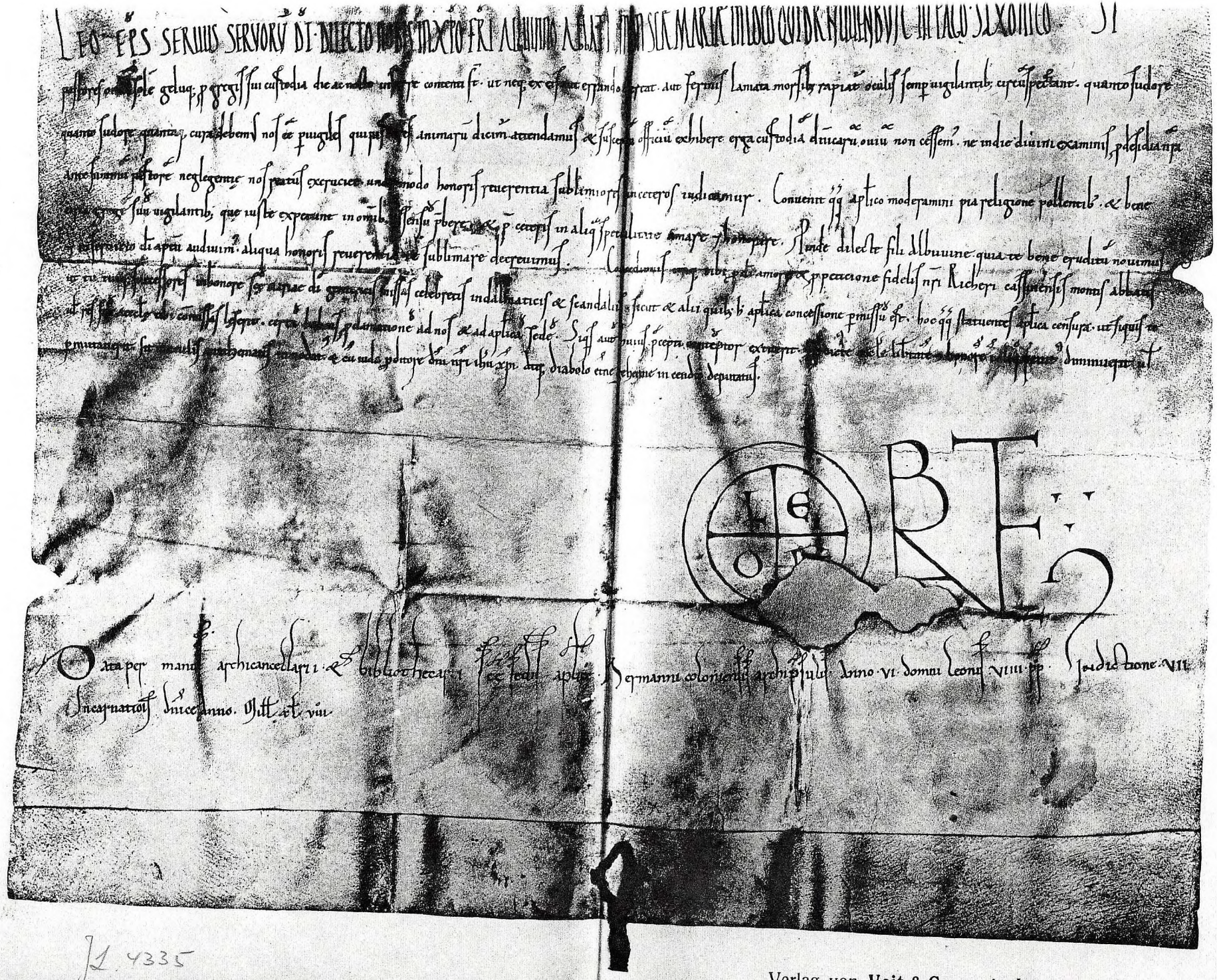

Verlag von **Veit & Comp.** in Leipzig

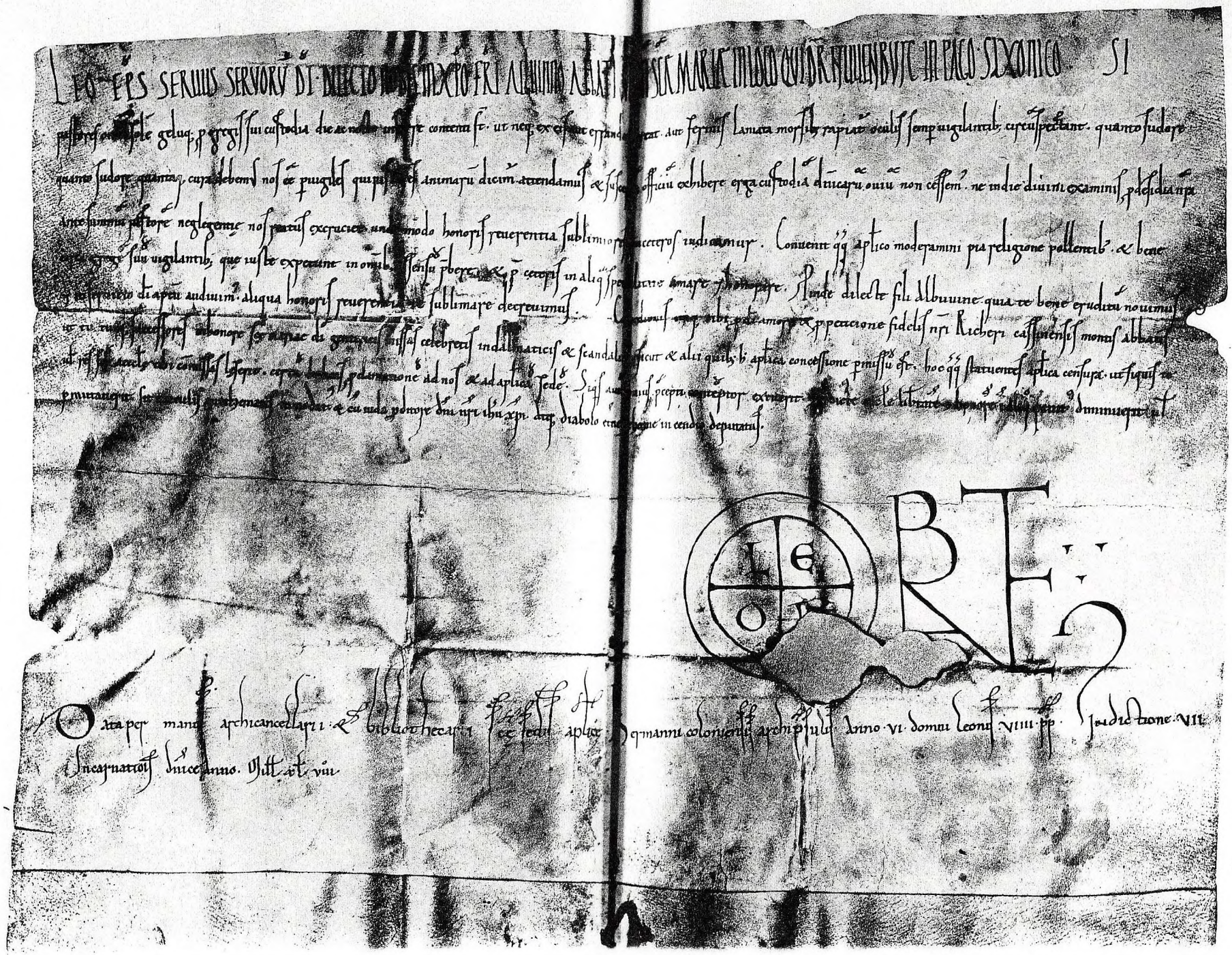

JL. 4335

Magdeb StA - Oranienbaum, UGAR I 25a
Leo IX. f. Magdeb
JL 4335

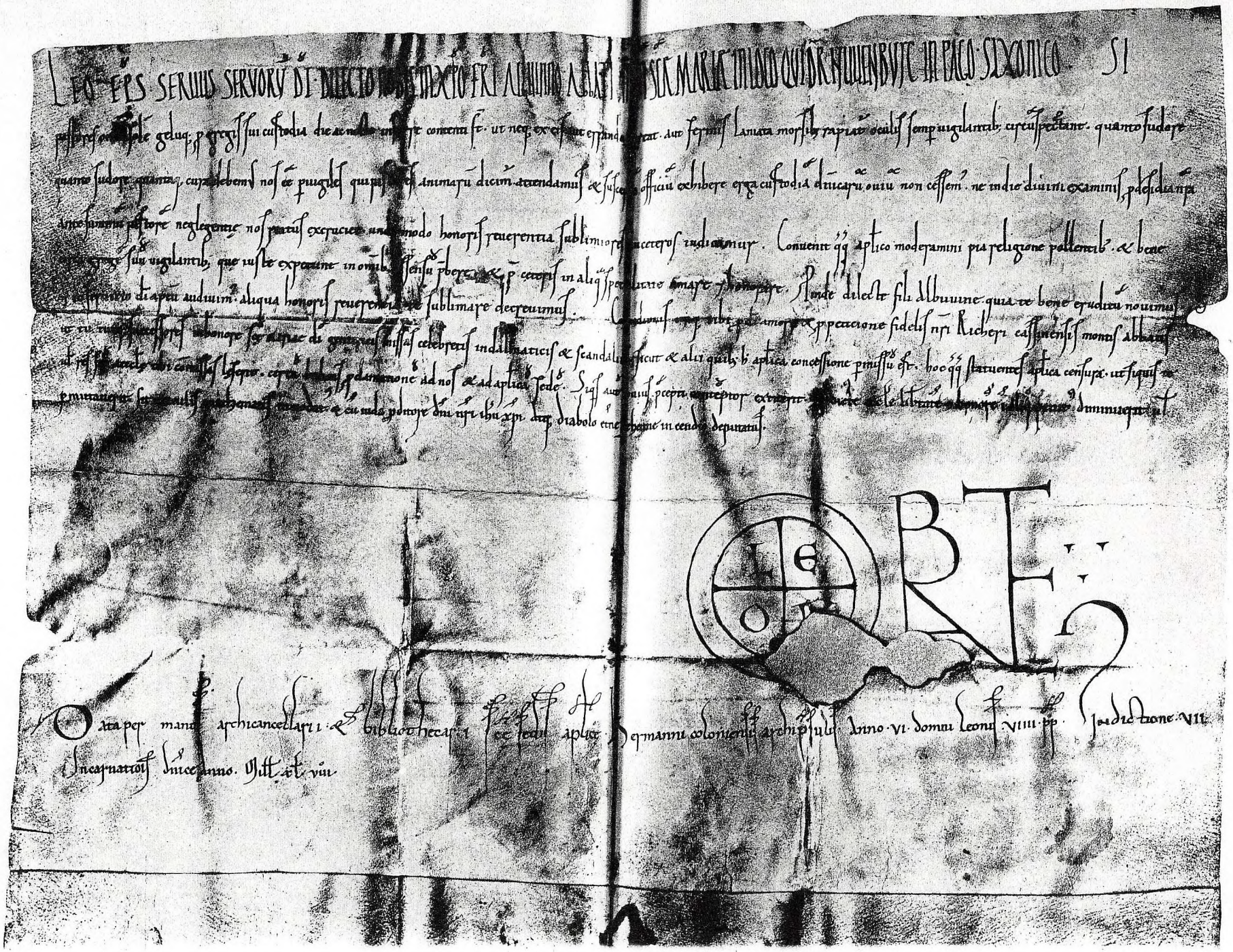

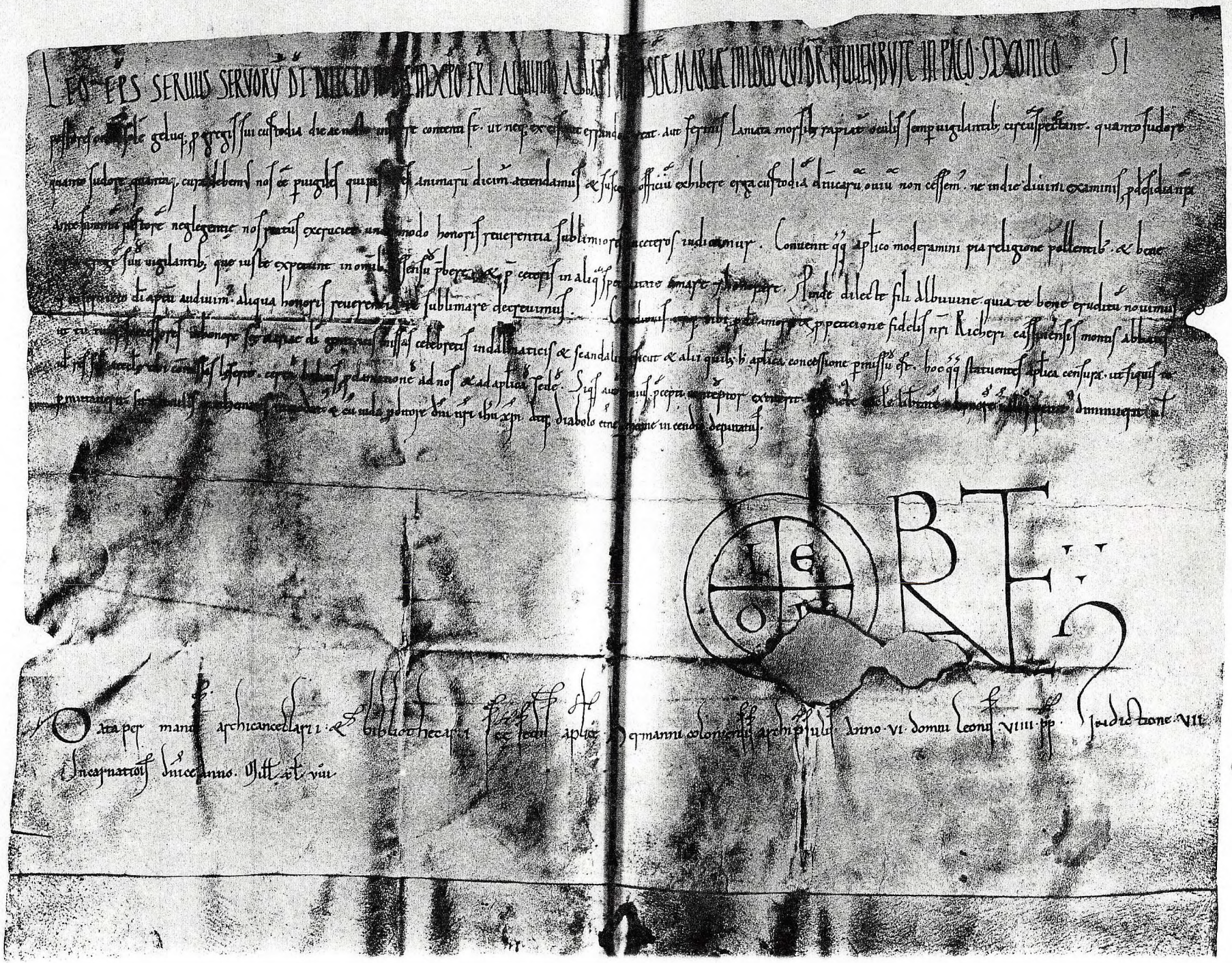

K. 4335

Nos Ernestus dei et apostolice sedis gratia halberstadensis Episcopus Ad perpetuam rei memoriam Noti-
ficamus omnibus et singulis presentia visuris seu audituris quod venerabiles et Religiosi viri domini
Jasparus Abbas Thydericus prior Totusque conventus Monasterii in Huysburgh ordinis sancti Benedicti nostre
diocesis quandam Curiam nostram pheodalem in [illegible] Civitatis nostre halberstadensis iuxta locum vulgariter dictum
de Ghowerdes twete situatam quam fidelis noster Strenuus Johannes de dorstad Armiger nostre diocesis hucusque
inhabitavit primumque a nobis tenuit et possedit titulo pheodali cum duabus domibus una a dextris
et alia a sinistris dicte Curie adiacentibus Ab eodem Johanne de dorstad suis heredibus consentientibus et volentibus
pro ducentis quadraginta sex marcis argenti halberstadensis warandie sibi taliter numeratis et persolutis emissent et comparassent
Ipseque Johannes suique heredes huiusmodi emptione premissa numeracionem et solucionem sine dolo et fraude sibi factas
fatentes sponte consentientibus supradictam curiam cum duabus domibus necnon pheodum de eadem curia et duabus domibus
sibi et suis heredibus ut premittitur per nos factum nobis sponte et libere in manus nostras resignaverit et dimise-
rit Nos itaque Ernestus Episcopus halberstadensis antedictus predictas curiam et duas domos in manibus nostris ut pre-
mittitur resignatas liberas tenentes Recolentes et attendentes plurima beneficia et servitia grata et accepta
nobis et nostris predecessoribus episcopis Ecclesie halberstadensis per Abbatem suosque predecessores et conventum antedictum
multipliciter impensa et in futurum efficacius impendi posse Curiam et duas domos supradictas cum earum ut prefer-
tur pertinentiis cum scitu et unanimi consensu ac deliberatione provida capituli Ecclesie nostre libera voluntate in predictos
dominos Abbatem suosque successores Conventum et Monasterium cum omni iure tam utili quam directo quod nobis nostrisque
successoribus Episcopis Ecclesie nostre in dictis Curia et duabus domibus sibi annexis hucusque competebat seu compe-
tit aut quomodolibet competere posset in futurum pleno iure et simpliciter ab omni onere advocatie et servitutis exemptas
et liberatas presentibus transferimus Ipsasque eis incorporamus et comparamus necnon predictos Abbatem Monasterium et
Conventum in predictarum curie duarumque domorum perpetuam possessionem corporalem realem et actualem inducimus
per presentes volentes temporibus perpetuis auctoritate nostra huiusmodi translacionem incorporacionem et comparacionem sub testimo-
nio sigillorum nostri et Ecclesie nostre Capituli presentibus appensorum inviolabiliter observari Bona tamen pheodalia
agros et domos et alia bona quecumque ad predictas curiam et duas domos quocumque modo spectantia seu pertine-
ntia infra et extra Civitatem nostram halberstadensem aut in locis et campis aliis quibuscumque quocumque nomine censeantur situata
in dicta emptione resignatione translacione Incorporacione et comparacione necnon possessionis tradicione nullatenus
volumus includi quoquomodo Sed ea bona omnia et singula dicto Johanni de dorstad suisque heredibus a nobis et nostris
successoribus Episcopis halberstadensibus tenenda recipienda possidenda iure pheodali reservamus et retinemus Et nos
Albertus prepositus Albertus decanus Totumque Capitulum Ecclesie halberstadensis predicte in recognitionem et testimonium quod
omnia et singula supradicta cum nostro Capituli nostri libera voluntate et expresso consensu per Reverendum in christo
patrem et dominum nostrum dominum Ernestum Episcopum halberstadensem facta sunt et ordinata Sigillum capituli nostri una cum predicti
domini nostri Episcopi sigillo presentibus fecimus et iussimus appendi Datum et actum halberstadis Anno domini Millesimo
1400 Quadringentesimo feria quarta in septimana [illegible] in Capitulo nostro generali et Capitulari loco consueto

Magdebg LHA Cop. 753

LANDESHAUPTARCHIV SACHSEN-ANHALT

Bestandsbezeichnung

Rep. Copiare

Nr. 753

86 v

eis nobis ac successoribus nris abbatibus Conventui ac monasterio nlpertes
lorth donamus incorporamus et ei plenis iure utilis & directi dominij applicamus ytemq
tribz tenedas possidedas & ppetuedas Nos ipe abbas & conuentus m hnysworth antedicti m
hmoi tpalciois marpaciis & agriaciis vestaur & recopensam veneranbilibz nris
dnis ffrosito decano & capło eccle halbtr meritato p eisdm agriaciis capitulis
eccle pdce necesse donauimus dimsimus et ei plena ygnetate ad eos & ad ppam
eccliam & capla trasitimus & pntibz donamus dimittimus & ygetio tpalciois
nonllos medios mass seu agros terre aratorie & quiad anna amlatim nob
rensiales et adpus & ygetate mat pmittet hattenq sub sinbz mserij despte
designatos videlicz duos medios mass rensiales m campis mille haspenstede
situatos dece solid halbtr monete amiatim sup festo sti martini ppliciet
et nouz mediorz masdz unt medii hennig leuerkusse et reliqui medii mas
hermigi swegen sub sua agricultura tenet & hodie arr colit item quid medii
mass rensiale nob m campis mille Gerestede situati amiatim nob septe solid
ptate monete solicitem que hodie Johannes eggerdes senior colit & tenet
Item & una curiaz m dicta villa Gerestede assitem amiatim unius solid' ofi
mlis monete nob ppliciem & que hodie Hinricus bistop inhabitat & alios
quid medios mass & agros ac curiam & tensu inde pcipiendos ut pfertur
plenis iure utilis & directi dominij m pdictos dnos ppositu decanu et capłm
eccle halbtr ac m ipam eccliam m tpalciois meritis & ygnetate eccie
& duaz domoz pdictaz & p capli pdicte eccle interesse recompensam & restaur
tisfactio eisdm ipis & eccie ente & recte legaliter & simpliciter & ei pleno
iure ygnetate dimittimus & ei omibz clausulis & stent assignamus ygetio tpalciois
vendi disponendi possidendi & tensuq & obligationes dictoz massoz absque
ulla gradictione & impedimento papiedi Nos & nros possessionem & temitatem veri
actuale & corporale dictoz massoz & curie & tensuq ipis dnis ppto decano
capło eccle halbtr sponte & liberalit tradimus dimittimus & assignamus per
presentes & renunciantes in cheloq omi jurj canonici & legis quibz hmoi rec
pensationes restaurationis tpalciois dimissio possit impedri quolibz ul differri
et specialit juris dicti renunciationis ytale no valere Volentes nras mandata
dictis dnis ppositu quoad eis optimis fiat et de emissione caueri ac ei
pntibz pstamus & cauemus dimittetes ipos nelle eripe ab omi impetitione
inmissa & indempnes seruare & insup & singulis annis ei pfatos dnos
et decim p dictam eccliam m vigilia assensionis dnice ei pressione sua et
veneranbis religiosis sibi tisitis fare optebit & transeut inhabitaz tric dam
curiam mo seu dicti mi mostetij nomie gerabit gramia ad appsed & sparget
et fodes vnentes ype viam & transitu eisdem pressionis ponet pix decetiam
& vocationis dictaz stare Reliquitaz quit hattenq & sic actum & in cuius rei
testimoniu Sigilla abbatis & conuentus nri dnxemus exarata sti actus pntibz
appendenda Datum & actum sub ano a natiuitate dni m°ccc°
feria 2a nisa comitez Septimana

LANDESHAUPTARCHIV SACHSEN-ANHALT

Bestandsbezeichnung

Rep. Copiare

Nr. 753

86 r

eldey vnde de ... vnseme slechte vor storney sin. sch... vellha... rdey vnde sin alle dei gudey werg de dar sthey vnde sthen morthey yn to stomey ewrighey to dey vnde nm vay stridey ay... gift dusse breues. Decht. msse to hebbey vor alle vnse eldey seyle vnde de vt vnse herschop vñ slechte vor storney sin. Vnde hi sindey wan we mehte mer sin ay dem kenende. dar god sunge wor si. ok to biddende nowmbke vor vnsen seyley salicheyd willen ame ausgeliste vnde mwesinde. Dar vme hebbe we ov dut vorgescreue vñ gnade gud gheschryuen vñ ghe eyghent. fryghey vñ bestedighey ov dar yn dusser schrifft ewichlike to hebbey vnde to besitten ane jēmghenleye exmandes beswerynge Omer dusser grune oppene vorsatynge vnlland vnde ghelouedes. Em ghe wesen to trughey. De eldeste schmit gnade vay gluthym vnse leue ome vnde vnse kenen ghe erwen. haus vay oldenrode. schmit vay dat halle ffredesh stadus. Vnde schmen Dornewasey. asaussop to dwmgrod. Vnde oppe dat dusse grune oppen vnde dygnedey war gnit yn to stomey tidey vam vns vnsen erwen vnde nakomelingen vñ vor brokey ghe holde inday vnde neyn rad wel na tome. edder ewat wedder sy. noch myd worden edd myt wilkey. De hebbe de schmit gnade vñ ghe to wetmgrod to ewighe be stantnisse alle dusse vorgescreuen artikel dusses breues vnvorbroke to holdene wtlikey be segh... myt vnsen angehangedey ynsegell vnde we schmit gnade vay gluthym vor gnit. haus van oldenrode. schmit vay dat halle ffredesh stadus. vnde hermen Dornewase asaussop vnde trughey Be stenay. yn dusse sulue apey breue vam alsswelne. dat de vñ wchmssen wesen (dusser vorgescreuen dmp vnse jungh. wtlikey hebbey sacy tigenghen dmp dusse breff vñ des eddelen dusse amey vnde jungheren vñ wmgrod jngesegh. na xpi gebort dertenhundert jar dar na yn dem seuen vnde tomtichsten jare am sonnauende vor sancte Vrbanus dage.

Christian Inventarium

Nouerint vniuersi tam presentes quam futuri quod nos Johannes dei gracia abbas Quedlinburgensis totusque conuentus monasterii in Quedlinburch Ordinis sancti Benedicti Halberstadensis diocesis Matrici ecclesie vocate omnibus et singulis presentes literas visuris seu audituris ac nostra matricula debita deliberacione pensata inspexisse et vidisse compertum esse recognoscimus et tenore presencium publice protestamur. In nomine domini amen. Nos Johannes dei gracia abbas Quedlinburgensis totusque conuentus monasterii in Quedlinburch Ordinis sancti Benedicti Halberstadensis diocesis Matrici ecclesie vocate omnibus et singulis presentes literas visuris seu audituris ac nostra matricula debita deliberacione pensata inspexisse et vidisse compertum esse recognoscimus et tenore presencium publice protestamur. In nomine domini amen. Nos Johannes dei gracia abbas Quedlinburgensis totusque conuentus monasterii in Quedlinburch Ordinis sancti Benedicti Halberstadensis diocesis Matrici ecclesie vocate omnibus et singulis presentes literas visuris seu audituris ac nostra matricula debita deliberacione pensata inspexisse et vidisse compertum esse recognoscimus et tenore presencium publice protestamur. In nomine domini amen. Nos Johannes dei gracia abbas Quedlinburgensis totusque conuentus monasterii in Quedlinburch Ordinis sancti Benedicti Halberstadensis diocesis Matrici ecclesie vocate omnibus et singulis presentes literas visuris seu audituris ac nostra matricula debita deliberacione pensata inspexisse et vidisse compertum esse recognoscimus et tenore presencium publice protestamur.

Magdeburg LHA Cop. 753

LANDESHAUPTARCHIV SACHSEN-ANHALT

Bestandsbezeichnung

Rep. Copiare

Nr. 753

859

Landesarchiv Magdeburg
Landeshauptarchiv

Landesarchiv Magdeburg • Postfach 4023 • 39015 Magdeburg

Herrn
Prof. Dr. Hartmut Hoffmann
Seminar für Mittlere und
Neuere Geschichte
Platz der Göttinger Sieben 5

37073 Göttingen

ACHTUNG !
Neue Rufnummer
Tel.: (0391) 5664-3
Fax: (0391) 5664-440

Bearbeitet von Frau Dr. Ostrowitzki

Ihr Zeichen, Ihre Nachricht vom	(Bitte bei Antwort angeben) Mein Zeichen	☎ XXXXXXX	Magdeburg,
	1-8.1.2.-431	-457	12.10.1995

Sammlung Hecht; DO I 446; DH II 105

Sehr geehrter Herr Prof. Dr. Hoffmann,

die Huysburger Kopiare (Rep. Cop. 754 a-l) zählen alle zum Anteil der Familie Schulz-Schaeffer an der Hecht'schen Sammlung, der um die Jahreswende 1938/39 von Prof. Dr. Schulz-Schaeffer an das Staatsarchiv Magdeburg verkauft wurde. Die Akten über Schätzung und Kaufverhandlungen (1925-1939) liegen hier im Hause vor.
Die fraglichen Urkunden DO I 446 und DH II 105 finden Sie ebenfalls in unseren Beständen.

Mit freundlichen Grüßen

Hartmann

Dr. Hartmann
Ltd. Archivdirektor

Dienstgebäude:
Hegelstraße 25
39104 Magdeburg

Telefon:
(03 91) 3 01 23

Telefax:
(03 91) 3 01 24

Benutzungszeiten:
Montag, Mittwoch - Freitag 8.00-15.15 Uhr
Dienstag 8.00-17.45 Uhr
Voranmeldung erwünscht

Überweisungen an:
Regierungsbezirkskasse Magdeburg
LZB Magdeburg (BLZ 810 000 00)
Konto-Nr. 81 001 525

Landesarchiv Magdeburg
Landeshauptarchiv

Landesarchiv Magdeburg • Postfach 4023 • 39015 Magdeburg

Herrn
Prof. Dr. Hartmut Hoffmann
Seminar für Mittlere und Neuere
Geschichte der Universität
Platz der Göttinger Sieben 5

37073 Göttingen

ACHTUNG !
Neue Rufnummer
Tel.: (0391) 5664-3
Fax: (0391) 5664-440

Bearbeitet von Frau Dr. Ostrowitzki

Ihr Zeichen, Ihre Nachricht vom	(Bitte bei Antwort angeben) Mein Zeichen	☎ ~~(03 91) 3 01 23~~	Magdeburg,
02.05.95	8.1.2. os-eh 2119	-457	10.05.95

Kloster Huysburg

Sehr geehrter Herr Prof. Dr. Hoffmann,

neben dem fraglichen Kopiar (Cop. 753) liegen zur mittelalterlichen Geschichte Kloster Huysburgs in der Abteilung Kopiare drei jüngere Kopialbücher vor, außerdem ein Einkünfteverzeichnis von 1450 und mehrere Fassungen der "Annales Huysburgenses" aus dem 17. bzw. 18. Jahrhundert. In Rep. U 8a finden Sie einige z.T. abschriftlich überlieferte Urkunden (1158, 1271, 1288, 1298 bzw. 15. Jh.).

Als Termin zur Einsichtnahme schlagen wir Ihnen den 19. September 1995 vor und bitten um Ihre telefonische Bestätigung.

Mit freundlichen Grüßen

Hartmann

Dr. Hartmann
Ltd. Archivdirektor

Dienstgebäude:
Hegelstraße 25
39104 Magdeburg

Telefon:
(03 91) 3 01 23

Telefax:
(03 91) 3 01 24

Benutzungszeiten:
Montag, Mittwoch - Freitag 8.00-15.15 Uhr
Dienstag 8.00-17.45 Uhr
Voranmeldung erwünscht

Überweisungen an:
Regierungsbezirkskasse Magdeburg
LZB Magdeburg (BLZ 810 000 00)
Konto-Nr. 81 001 525

e

abbati et conventui predictis duorum mansorum cum dimidio possessionem quietam ac ab omni
advocatia onere et iure serviciorum quorumcumque liberam pacificam perpetuo commiserunt cum omnibus nos
suppliciter convenientes. In signum omnium evidencius atque robur sigillorum nostrorum appensionibus
roboravimus presentes litteras. Testes etiam hiis extiterunt dominus Arnoldus Aschwardus de Mynsleve
dominus Johannes de Gosleven dominus Petrus de Sprincstede et plures alii fide digni. Datum Werning-
rode Anno domini M° CCC° XXVI° in die sancti Blasii episcopi et martyris gloriosi.

1326

Ad deliberacionem curie in Halberstat cum attinenciis

Nos Ernestus dei gratia et apostolice sedis Halberstadensis episcopus ad perpetuam rei memoriam. Notum
facimus omnibus et singulis presentia visuris seu audituris quod cum venerabiles et
religiosi domini Jasper abbas totusque conventus monasterii in Huysburg
ordinis sancti Benedicti nostre dyocesis quandam curiam cum iure pheodali in advocatia
civitatis nostre Halberstadensis juxta locum vulgariter dictum de Benedictesbrucke situatam
quam fidelis noster strenuus Johannes de Dorstat armiger nostre dyocesis hactenus
a nobis tenuit et possedit titulo pheodali cum duabus domibus una
ex parte dextra et alia a sinistra dicte curie adiacentibus ab eodem Johanne de Dorstat suis
heredibus consentientibus et volentibus pro quadraginta sex marcis argenti Halberstadensis
ponderis sibi realiter numeratis et persolutis emissent et comparassent prefatusque Jo-
hannes suique heredes huiusmodi emptorum precii numeracionem et solucionem sine dolo et fraude sibi
factas fore sponte confitentibus supradictam curiam cum duabus domibus necnon pheodum
de eadem curia et duabus domibus a se et suis heredibus ut premittitur per nos sibi nobis spon-
te et libere ad manus nostras resignaverunt et dimiserunt. Nos igitur Ernestus episcopus
Halberstadensis attendentes predictas curiam et duas domos in manibus nostris ut premittitur resignatas
liberas tenentes volentes et attendentes plura beneficia et servicia grata et accepta
nobis et nostris predecessoribus episcopis et ecclesie Halberstadensi per abbatem suosque predecessores et conventum
attendentes multiplices expensas et in futurum efficaciter impendi posse curiam et duas domos
supradictas cum iure pheodali contiguas cum situ et universis consensu ac deliberacione prehabita
capituli ecclesie nostre libera voluntate in predictos dominos abbatem suosque successores conventum
et monasterium cum omni iure tam utili quam directo quod nobis et nostris successoribus episcopis
et ecclesie nostre in dicta curia et duabus domibus sibi annexis hactenus competebat seu
competit aut quomodolibet competere posset in futurum pleno iure et simpliciter ab omni onere
advocacie et servitutis eximentes et liberantes presentibus transferimus ipsasque eis incorporamus
et appropriamus ipsos predictos Abbatem Monasterium et conventum in predicte curie et duarum domorum
predictarum possessionem corporalem realem et actualem inducimus presentes volentes in perpetuum
predictis monasterio nostro huiusmodi translacionem incorporacionem appropriacionem in cuius testimonio si-
gillorum nostri et ecclesie nostre capituli presentibus appensorum inviolabiliter observari. Datum tamen

Magdeb. LHA, Cop. 753

LANDESHAUPTARCHIV SACHSEN-ANHALT

Bestandsbezeichnung

Rep. Copiare

Nr. 753

9e

IX

predialia agros domos alia bona spiritualia ad ipsum datum et domos quorumcunque non specificata spiritualia et temporalia mobilia et immobilia bona quibuscunque quocunque nomine censeantur presentium videntium et audientium noticie deferentes quod nos Albertus dei gracia abbas et conventus monasterii beate marie virginis in Hilprechtshusen ordinis sancti benedicti magdeburgensis diocesis ad instanciam et peticionem honorabilium virorum Nicolai dicti Schenke et Johannis de Dorstat famulorum nostrorum predilectorum ipsis et eorum heredibus ac successoribus nostris dicti monasterii tenendi et habendi possidendi et pacifice perpetuo quiete et libere utendi et fruendi predialia agros domos alia bona spiritualia et temporalia mobilia et immobilia bona quibuscunque quocunque nomine censeantur presentium videntium et audientium noticie deferentes quod nos Albertus dei gracia abbas et conventus monasterii beate marie virginis in Hilprechtshusen ordinis sancti benedicti magdeburgensis diocesis ad instanciam et peticionem honorabilium virorum Nicolai dicti Schenke et Johannis de Dorstat famulorum nostrorum predilectorum ipsis et eorum heredibus ac successoribus nostris dicti monasterii tenendi et habendi possidendi et pacifice perpetuo quiete et libere utendi et fruendi predialia agros domos alia bona spiritualia et temporalia mobilia et immobilia bona quibuscunque quocunque nomine censeantur presentium videntium et audientium noticie deferentes quod nos Albertus dei gracia abbas et conventus monasterii beate marie virginis in Hilprechtshusen ordinis sancti benedicti magdeburgensis diocesis ad instanciam et peticionem honorabilium virorum Nicolai dicti Schenke et Johannis de Dorstat famulorum nostrorum predilectorum ipsis et eorum heredibus ac successoribus nostris dicti monasterii tenendi et habendi possidendi et pacifice perpetuo quiete et libere utendi et fruendi predialia agros domos alia bona spiritualia et temporalia mobilia et immobilia bona quibuscunque quocunque nomine censeantur presentium videntium et audientium noticie deferentes quod nos Albertus dei gracia abbas et conventus monasterii beate marie virginis in Hilprechtshusen ordinis sancti benedicti magdeburgensis diocesis ad instanciam et peticionem honorabilium virorum Nicolai dicti Schenke et Johannis de Dorstat famulorum nostrorum predilectorum ipsis et eorum heredibus ac successoribus nostris dicti monasterii tenendi et habendi possidendi et pacifice perpetuo quiete et libere utendi et fruendi predialia agros domos alia bona spiritualia et temporalia mobilia et immobilia bona quibuscunque quocunque nomine censeantur presentium videntium et audientium noticie deferentes quod nos Albertus dei gracia abbas et conventus monasterii beate marie virginis in Hilprechtshusen ordinis sancti benedicti magdeburgensis diocesis ad instanciam et peticionem honorabilium virorum Nicolai dicti Schenke et Johannis de Dorstat famulorum nostrorum predilectorum ipsis et eorum heredibus ac successoribus nostris dicti monasterii tenendi et habendi possidendi et pacifice perpetuo quiete et libere utendi et fruendi predialia agros domos alia bona spiritualia et temporalia mobilia et immobilia bona quibuscunque quocunque nomine censeantur presentium videntium et audientium noticie deferentes quod nos Albertus dei gracia abbas et conventus monasterii beate marie virginis in Hilprechtshusen ordinis sancti benedicti magdeburgensis diocesis ad instanciam et peticionem honorabilium virorum Nicolai dicti Schenke et Johannis de Dorstat famulorum nostrorum predilectorum ipsis et eorum heredibus ac successoribus nostris dicti monasterii tenendi et habendi possidendi et pacifice perpetuo quiete et libere utendi et fruendi

Nos Albertus dei gracia abbas et conventus monasterii beate marie virginis in Hilprechtshusen ordinis sancti benedicti magdeburgensis diocesis ad instanciam et peticionem honorabilium virorum Nicolai dicti Schenke et Johannis de Dorstat famulorum nostrorum predilectorum ipsis et eorum heredibus ac successoribus nostris dicti monasterii tenendi et habendi possidendi et pacifice perpetuo quiete et libere utendi et fruendi predialia agros domos alia bona spiritualia et temporalia mobilia et immobilia bona quibuscunque quocunque nomine censeantur presentium videntium et audientium noticie deferentes quod nos Albertus dei gracia abbas et conventus monasterii beate marie virginis in Hilprechtshusen ordinis sancti benedicti magdeburgensis diocesis ad instanciam et peticionem honorabilium virorum Nicolai dicti Schenke et Johannis de Dorstat famulorum nostrorum predilectorum ipsis et eorum heredibus ac successoribus nostris dicti monasterii tenendi et habendi possidendi et pacifice perpetuo quiete et libere utendi et fruendi predialia agros domos alia bona spiritualia et temporalia mobilia et immobilia bona quibuscunque quocunque nomine censeantur presentium videntium et audientium noticie deferentes quod nos Albertus dei gracia abbas et conventus monasterii beate marie virginis in Hilprechtshusen ordinis sancti benedicti magdeburgensis diocesis ad instanciam et peticionem honorabilium virorum Nicolai dicti Schenke et Johannis de Dorstat famulorum nostrorum predilectorum ipsis et eorum heredibus ac successoribus nostris dicti monasterii tenendi et habendi possidendi et pacifice perpetuo quiete et libere utendi et fruendi predialia agros domos alia bona spiritualia et temporalia mobilia et immobilia bona quibuscunque quocunque nomine censeantur presentium videntium et audientium noticie deferentes quod nos Albertus dei gracia abbas et conventus monasterii beate marie virginis in Hilprechtshusen ordinis sancti benedicti magdeburgensis diocesis ad instanciam et peticionem honorabilium virorum Nicolai dicti Schenke et Johannis de Dorstat famulorum nostrorum predilectorum ipsis et eorum heredibus ac successoribus nostris dicti monasterii tenendi et habendi possidendi et pacifice perpetuo quiete et libere utendi et fruendi

Magdebg LHA Cop. 753

LANDESHAUPTARCHIV SACHSEN-ANHALT

Bestandsbezeichnung

Rep. Copiare

Nr. 753

10 v

Cop. 754 h Taulbuch, Ann. Heysbergenses
ausdehnend mit Anzug bis Inhaltsangabe

Cop. 754 f Franciscus Borcholt, Ann. Heysbergenses
A.C. 1694
fol. 11v Urkde. des Bisch. Reinhard v. Halberstadt (vgl. Cop. 754 a, p. 187 f.)

Cop. 754 b „Loci communes mit D. Abbate Nicolai verfertigt"
– besitzgeschichtl. Anzeichen nach Örtern geordnet
ca. 1700

Cop. 754 e Ann. Heysbergenses II ✓

Cop. 754 g Borcholt, Ann. Heysbergenses (vgl. Cop. 754 f) A.C. 17DCXCVIII
fol. 10rv Urk. B. Reinhards v. Halb. (vgl. Cop. 754 a, p. 187 f.)
fol. 213r sqq. Ortsverzeichnis m. besitzgeschichtl. Angaben

[Cop. 754 d bloß fälschungsrel. Material]

Magdeburg LHA, Cop. 754a v. Hrysbg

33 x 20 cm

c. XIII 2 od. VIII?

vgl. Urk. B. Otto v. Halb., UB HH 1, S. 130–132 Nr. 159

p. 187 f. Urkde. des B. Reinhard. v. Halberstadt 18. Okt. 1118 [recte identisch mit UB Hmln. v. Halberstadt 1, S. 107–109 St!] aus „Copiale 2. fol. 113"

p. 587 „Der Anfang des Klosters betr.

...

die Bibl. aber (Urkunden) vorläufig [d. d. 1804] dem Prior von Eß für's Archiv übergeben".

Das Cop. 754a enthält Urkden. abschriften aus den Hrysbgn Copialbüchern I + II; Copiale I = Magdeburg LHA 753

Copiale II offenbar verloren, enthielt [illegible] zahlreiche Urkden., überwiegend wohl des 15. Jhs.; hatte mindestens 140 Bll.

Cop. 754: „Copiarium altum Monasterii Hrysebergensis direc. Halberstad. ex orig. Copiario chartaceo saec. XV quod Hildesiae D. Dr. Kaaz possidet extractum A° 1859"

enthält Urkden. aus d. Jahren 1451 – 1512

Cop. 754c: „Registrum censuum, reddituum, decimarum et bonorum Monasterii Bte. Mariae Virginis in Hrysbrach conscriptum + inchoatum Anno a natiuitate dñi Millesimo quadringentesimo quinquagesimo, qui erat annus tertius gubernationis dñi Theoderici Abbatis"; enthält außer den Grundbüchern v. 1450 zahlreiche Einträge über den Besitzstand + Einkünfte der einzelnen Güter (bis teils ins 16. Jh. hinein)

fol. 83r - 83v Z. 11 auf Papier
fol. 82 ein Einzelblatt, das offenbar auch auf Papier
fol. 81 Einzelbl.

der ursprgl. Cod. wohl von 1 Hd. f. 2r - 80r?, (bricht fol. 80(2)v? mitten im Satz ab) 83v Z. 12 - 84v
fol. 81r - 93v Nachträge von Lücken v. XV2
(dazu 93v der Papierzettel v. 1505)

1 - 83v Z. 11 + fol. 85

fol. 58r Abschrift auf radiertem Text
sie ging ursprgl. bis Johes de Corfeldia hic incepit regere 1483 usque (dahinter von anderer Hd. hinzugefügt 1505 ?; in dieser Hd. folgt dann:)
+ xx m) primus Conradus de Myunda hic resignat ad unum aliud monasterium + obiit in sua pace
+ xx m) 2us Hermannus de Unna hic incepit regere 1506 usque

f. 36v oben in sehr kleiner Schrift wohl von anderer Hd. v. XV: Hec subsequenter pertinent ad canonicatum (dahinter 3 Buchstaben [sch?] ausgestrichen) prebendarum; ab fol. 37v auf eine (der 15. Jhs) Bl.numerierung, die jeweils eine Vers- + eine Rectoseite zus. faßt; fol. 37v + 38r = 1, 38v + 39v = 2 usw.; danach fehlen zw. f. 80 + 81 8 Bll. (fol. 80v = 44; fol. 81r = 52)

Der jüngste Lücken, der ursprgl. Texts stammen von 1411 - der Codex offenbar kurz danach geschrieben

Wiggert Lott 1403 f. das Jahr der Anlage, anderer ausgehend von der Notariatsurkunde v. 1403 auf fol. 2r, doch ist das kein zwingendes Argument. Der Notar war gebeten worden, (die Lücken des Klosters H.) in formam publicam transsumere atque transsumpta facere et exemplare mens solitis signis + nomine tabellionatus signando (quatenus talia predicta privilegia fidelius transumere eaque) --- eadem privilegia ... transumpsit + meliori modo, forma et iure quibus potuit, ut negotium, in formam publicam redegit, meis signis et nomine tabellionatus signando.
Danach scheint der Notar Transsumpte hergestellt zu haben, nicht aber das Kopialbuch

Magdeb. LHA, Cop. 753 25,5 × 21 cm

95 Bll. Pg. (fr. fol. 83 + 84 ein Bl. bez. modern
Zählg. das jetzt fol. 83a numeriert ist)

f 2r-3v No. 27

3v-4r No. 68

4rv No. 69

4v B. Albert v. Halberstadt

4v-5r No. 22

4v-5r No. 16

5v No. 70

5v-6r No. 46

6r-7r No. 18

= 3v-4r | 7rv No. 68

7v No. 31

7v-8r No. 3

8r No. 5

8r No. 40

8r-9r No. 4

9rv No. 123

9v-10r No. 144

10r-11r No. 21

11r-12r No. 13

12rv No. 50

12v No. 74

12v-13r No. ~~120~~ 117

13rv No. 118

---

letzter Nachtrag f. 93v unten (auf das Pg. geklebten Papierstreifen):
Abt Gregor v. Ammensleve bekundet 250 rhein. Gulden von
Abt Conrad v. Huysburg erhalten zu haben AD 1505 dimica post
vigilie pā die decem milium martirum beatorum
Papierfleck

Die obere H. dieses Textes auf fol. 94r, da wo
Hd. r. XVI / XVII beginnen; fol. 94 rauh lein

Magdeburg LHA Fragm. 17

quemmi[illegible] passionẽ ostenderẽ
quifamulu[illegible] quod uesanum hominem aput
eum intp[illegible] lectũ ase dauid uisus sit expelle-
ret aliberauisse de tpa[illegible]th. Cq̃uenit in tribu iuda
& habita[illegible] insidens circa ciuitatem odolam. mu
sit adfis[illegible] ipse mandauit? Illi ueroad
eum cum[illegible] uenerunt. set & aliqb; autodi
um aut[illegible] saul adeum parit cucurrer-
facturos[illegible] placerent illi dicebant; tueq; omnes
simul q[illegible] ui; surgens inde uenit ad ig
gem moab[illegible] eũ ut parentes suos donec ipse
de eo[illegible] regione sua susceptos habe
ret. Qu[illegible] entes ei omni tempore quoad put
eum fu[illegible] nerib; honoratus; ꝑ sapientẽ ei
ꝑ ipsa u[illegible] dauid relinquens. & adtribũ
iuda ꝑg[illegible] Cq̃ de moberet ut uenit q̃
in ciuitat[illegible] mortuus est. Saul aũ audiens
dauid[illegible] ne nimi mosq; mortuenũ
cor[illegible] ut & [illegible] iciens uir prudentiam. atq; ꝑ
sũptione[illegible] quod ed[illegible] ret. conuocans amicos &
principe[illegible] se ejus in collem ubi regnum
habeba[illegible] sicenum locus ilic uocaba

natse dauid iustus; sed pregi diuis. Ne pgẽ inqt
tua nouũ cruciatũ. set fidelẽ socium & ꝓpugnatorẽ
et nulle nequitie. Cq̃ uod hoc mali et genus parti &
ni tui. et hec non inimicis hominib; ꝓstitui. sed eq̃
cui cuncta opus sint deuocionis habuit. Prophetaui
aũ nimodo solũisse responsa dicentes nãq; cũ magna
fest inacione se fuisse directũ sicut ꝙ agebat mun
me ꝓbuisse nulli prorsus sed potius tibi; tesq; uasa;
Qua ꝓpt nihil dolosũ aduersum sumere cogitare debes.
neq; inhis quenunc audisti mea tunc fuisse debes credere
uoluntate? Amiconam & pregis genetrice & millena
rio hec impendiũ hosti; hec ducens sacerdotes neq;
quam satis fecit saul quicum ois in magnotis uerg.
neq; aquã aqua ꝙ ꝑ sistere nec credens. iussit armatis circũ
adstantib; ut eum sua cognacione perimerent. Cũ
q; illi ꝓ sumerent cingere sacerdotũ. sed duum tatẽ
terminatem pocius quã uellent pregi parere. Cũ
ipse doech rex sacerdotes impetrauit inter tũ; q̃ su
mens siu malicia simul & occidit abimelech. cuius proge
nem; Ctam aut quadringentos quinq; quo facto mi
sit etiam saul in ciuitatẽ sacerdotũ nobam & omnes loca
eius. non mulieres. non infantes. nalig ꝑpercit etatis.
eãq; succendit. unde filiũ unus abimelech nomen

tur· d[illegible] ceruus par[illegible]ter & armiger
cunct[illegible]bulu nouiq[dem] quid meor[um] be
neficio[illegible] quando & agroz quoscũ
domino[illegible] popularef officia pbu[illegible] hic
rogo ergo[illegible] dona & ampliora uisse filiũ
uobis d[illegible] Nomenim qm omnis illi poti
essent[illegible] filius ionathas ita sapit
& uos a[illegible] Nomenim ignoro· quia uis
uiandu[illegible] dem celebrauit· Neq[ue] d
contra[illegible] & cooperatio exstitit· nul
lus ur[illegible] refragatum sustinetis·
Cumq[ue] p[illegible] q[dem] psencio nemo respon
dit· Doc[illegible] pastor· mulas ea ait· Quodui
disse· [illegible] & uenisse ad abimelech
sacerdo[illegible] ab eo pphetante cognoscens·
pceptisq[ue] alac sumpsit & hasta gladiu ad quos ire uo
lebat ab[illegible] Tunc uocans sacerdotem
et cunct[illegible] generationis sue saulam· Quid male pas
sus am[illegible] uisse filiũ susceptus· quo de
dixti sum[illegible] ita pugnu numquis inimicus
existat[illegible] responsa pbuisti· N
ens[illegible] fugere· Credidi eam
domũ h[illegible] que facta fuerant

modo abiathar nomine liberatus· Hec itaq[ue] dem contri
gerunt sicut dñs sacerdotibus pphetauit· ppter iniquitates
duorũ filioz eius dicens· ylem ia sadicitus euellendus
Porro saul fere crudelis sic opus efficiens· & totam gene
rationem sacerdotalem uituperans· Cui neq[ue] in famulis
misericordia· nec sermo· preuerentia habens· Sed et
ciuitatem dñi pdens· quam patriam sacerdotum pphetarum
q[ue] nutricem diuinitus elegerat· et solatia de eis
habere deceruerat· hoc actu omnis fecit agnoscere
& humano modo considerare· Quotidonec fuerint
alii simplices & humiles nec fuerint abusinatique
nec uoluntatem suam implere presumpserint· Mansue
tum interq[ue] mites sectantur· q[ue] solam iusticiam· Circa
ea omnem studens habere deuocionem· Tertiam
diuinitatem credunt· qui omnibus· que fiunt in hac uita
presentem· & non solum opera sed & cogitationes intuendere
dunt· hec ante quam fiant apte disponat· Cui uere
ad potestatem uenimus & superbie cumulo dilatemur
tum omnibus illis exuitet uelut insana et ter
mores & moderacionem actuum reponentes· stulti
putant audaciam superbiam· & temptum pro humanis
et diuinis· Cui dum percipue pietatem [illegible]
nem· Cernomus· que cogitant aut op[illegible]

Magdeb LHA Fregen. 17

Magdeburg LHA
Fragm. 17

astrogauerint. Tunc quasi in iudeat eos deus aut certe
potestatem ei rum non habeat p̄ssem egrassantur
macubus et quicquid audire nequeunt aut alio
habent respuunt. que in racionabiliter diligunt
hec rati firmauerat homanib; placuit simul et deo
credunt. Defuturu ueroreb; nulli fecisse sermo sed
et sequi putulerum multas labor miseriasq; honorantes
Ceos habentes odio simul in mudiā his eē flant. dedicen
tes q; eos ad medium ī solum adepē honore sed ausenunt.
sed p̄ calumniam & iniuria eos priuare nauit. Su
nuntes non p̄pē operis dignu supplicio. Sed eo gauon
b; & accusacionib; Neq; ea examinatis extinguint
nonquos oportē hec pati. sed inquib; inuenit
uenit ulcisci. Hoc igit nobis saul filius chis quipri
m post illu ducem rem publicā regna uit manifestum
eē monstrauit. Occidens trecentos sa
cerdotes atq; prophetas. p̄ suspicione quā habuit ha
buit in abimelech. Deicies eorum & iā cuncta temere
studens quodam modo dm sacerdotib; p̄phetisq; priua
redum tantos simul occidebat. Cenes triona rū
manere p̄ matte fecit ut post illos potius sacerdotes
Abiathar unq; abimelech filius qui solus fugerat de
sacerdotib; a saul interfectus est. fugiens ad dauid
cum ea sua omnia & patris interitum de
clarauit. Quia ut ī se hec cognouasse fatuya. sed

cū audisset eum fugisse de gabaa p̄ficta. nec ei
dauid ad sugiens & uide ad ciuitatem quae
quae uocatur nouas ubi ionathas filius saul. uenien
ad eū & osculatus secum ei de dm̄ & spē bonā hab
re futuros. nec ipsentibus ī bis dubitare debere. quin
regnatus sepe & habiturum sub se hebreū omnium
potestatem. Cum gracoa gerit. quecumq; magnis
laboribus eueniret. Cetus suus unanimi celebri
tū int alterutros p̄ dilectione uiuere uocauit
fidei. & dm uocans terrē ioīa nō ea ut sibi
sit ranscendere. & ēstitutū ... mutare.
Tunc dauid ibidem pelinqua ... paululū animoīe
et ilariudine re[ce]pta ... saul ipse ... erset.
Zyphei uero uolentes ... saul ... uenire
... se cōmoran dauid ... quiuerit
... illuc ... adgressi. Quod ubi saul ... angustias
... adhesisse ... apprehendisse ... posse ... ubi de
... Quod laudabiliter ... egit indicantib;
inimicū eius que pollicitus ... se cōpensa
re delectionē. Mutat quicquid dauid & desertū
omne p̄ceperat. dicens ... quid ... effugando
... dauid p̄ce ... dimittere ... ne
gotio nō solū nunciare ... manifes
tari integra manu ... cuncta

Magdeburg LHA Fragm. 17

10 cm

audens doech suspectum fuisse quasi sacerdotem sce
g. d. Lxx. Deseque dolebat quasi hui calamitatis auc
tore. Et poscebat ut eu apud decretis comanentes. Et aquã
in una alio loco latere non posset. Cosi q dem tempos
audiens dauid palestinos celanos pugnãtes deuasta
re. et ultra dñi pphẽta sicu pugnat pepercit. Illu
ducente quod dubitatas uictos iam pmutisse. Et eos
palestinos hostes inuasit. Multq am eos cede et fuda
et predãtur. Et q apud celanos erat longe a pes suas
fructus sine timore colligere pnosq a saul admirati
quid eos habuerit. Opus erumullus &
magnus effectus apud quos gesta celanẽ potuit
fama diã extraneos audit aduenit. Et apud
regẽ usq dilatus est. Et audisq e saul eu audisse da
uid ingela cõmorari ducens dñi illuei manib; et edi
dit. quando coactus sit uenire incuitate murꝰ
& portas & seras habentẽ. iussitq omni populo ut
ad eã unanimit ẽ moueret. et obsidere et ca
pere ciuitatẽ dauid intra. Hec audita sencens
dauid & agnoscens. ad quã dño eu forent saultra
dature celitꝰ. sumens quat. ingentos q cũ quos erant
decuitate p fectus e in desertũ gedi; et tres q de

malignissima uoluntat [illegible] nihil
mole [illegible] potuissent [illegible] uasse
sed ppt blandimenta regia nõ relig [illegible] tradi
re inuite quesitũ et q latere non [illegible] derunt
et se eu tradere p misse t. Cognoscens aut dauid
malicia aripphi nos et regis [illegible] angustias
quide illuꝰ rel. ad fugit aut [illegible] maon
mã in deserto maon et [illegible] et q hoc eu ibi p
sequeret. cognouit in ut dauid ab [illegible] anguste
disse sisse. quasi a dalie am pete parte. Et saul ex
alia parte esset & ut eu penitꝰ capere potuisse.
audiens palestinos hebreos regio ne ualde uas
tare. addauid p ficisci et discessit. & [illegible] inimici
naturalit et grant dimicandũ magis n. essariũ
iudica tq ũ inimicũ p pũ sequendi. [illegible] uastatio
nẽ sue ẽre dispicere. sic ergo dauid nouo mabilit
declinato periculo uenit in angustias engad. Cũ
uero saul expulsse et alienas. uenisse qui nunciasset
ei dauid engad montibꝰ. [illegible] buat. Qui sumens
tria milia armatorum abut super eos. Et eu
noncẽ p cul dubio illos. audit eu ratter s. eluncay
fundã atq; rotundam multa longitudine & latitu

Magdeb
LHA
Fragm. 17

aut sobsidens / & forte cupiens / & nece amictor insuetum
& mulieri simul nihil crudele nec ultra humanam
naturam sefacere credens / Primumq; in hostes hu-
agebat / Deinde quæ cepto diuino cum hoc due, fore
grande periculu, minustrabat; Coepitq; rege hostiu
agag captuum / cuius corporis pulchritudine magni
tudinemq; mirati decreuit ce saluand / Non hoc
faciens diuine uoluntati / Saulem propinquum se
quens / & sine causa cedens / ira quasi misericordie /
unde alii potestas sine suo periculo miserendi non erat /
Domiq; sic odium amalechitaru gen uitq; insa. ab
uacuare / sub pretio misereri uetuit / Saulitaq; regem
agag & malorum quecca ebrios gesta iudebant aue
tore amore seruari / & hostis pulchritudinem pcep
tis di pposuit; Peccauit quoq; eueo simule popli /
Nam & illi uitias a pecoribus pepercerant quæ sibi dispu
tant iubente do nee seruanda; Sed & alias residua
quasq; collegerit / siquid uero digni possidere nerat con
sumpserunt; Cumq; uenisset / saul usq; ad appe
lem ad agrum amalechitaru / habitabant hostes / ita
manum gentem / solummodo derelinquens / Istaniq;
regione madian in medio habitabant / q; bantq;
pugna denuntiante / cable deponere / Nesorte amalechitaq;
calamitate communicarent; Nam duces agnita quel so
cer moysi / credidit ce saluandos / Saulq; tamquam
inuito pphete mandata piuicans / quæ acceperat
dum contra amalechitas pugnaret / Saulus
omnib; integre conseruatis / dauid [illegible] similiter
recipiebat / ad propria redeunt / punitionem uin. ea
pina poccadu / quam populus gesserat / [illegible] qui
hiec fuerant copibus ce commissa / [illegible] rubi
ut cui fortitudine / [illegible] eum uictoria / [illegible]
enarrauit humani regis precepta / obtulerit /
Dicebatq; pphete penitere se eo q; saul ordinauerat
regem quando ei ulla non facta / Saulem ppria
luntate / Hac audiens samuel ualde confusus est /
& dni coepit cotanoctem rogare uicem ppria saul /
seq; ab indignatione suspendere; quatenus sedu
saul / eum pphete posset reconciliare / Inustum
ce decernens / secundu peccatu / indulgentiam condo
nare / non obstantem causam / asserens / mala generan
tis / amalech / inustum passi admundatam

Magdeb
LHA
Fragm. 17

sissimam.

fugum deorum q̄ ... habitatu ... tacti ... q̄ pauo ... aleſtin ... q̄b; cūq; gemib; cor ... d̄ p̄ci ... et a ingente gl̄ia poſſidej et quod & ipſum habere & poſteris relinquere ꝓmitte bat. Samuhel q̄dem dum haec mo ... abſceſſit. Duumtaxat ... Dauid ... ſaul relicto migrauit; Ille quidem ꝓpheta ... coepit ſcō ſp̄u ſuꝑ ueniente. Saulū quedam paſſiones & demonia conp̄hendere ꝛpente ſuffocationes et & anguſtias inferentes. Ita ut medicamina ſalutis nullū remedium inuenirent; ſignificāter cantare peritus in cithara & p̄sallere doctus. hunc ad duci iuſſit ... ut cū eū demonia inuaderent & turbarent ſuꝑ caput eius adſtans ſpallere & hymnos dicere; Ille uero hoc nō diſſimulauit efficere. ſed queri huiusmodi homine p̄nuſi perauī; Cūq; ei q̄dā ſuoꝝ dixiſſet uidiſſe ſe ... bethlem quendā eſſe filium adhuc ... iuuenculū pulchrū atq; decorū ... ſtudioſ ... de dignum. nec ꝓſallere & hymnos cantare doctū ... pugnatorem. Mittens ſaul ad eſſe dauid ... agregib; adſeuere ꝓcepit. mandans ei uelle ... iuuenculum uidere. decuit pulchritudine aeforta ... cō monuiſſent; Eſſe uero ... miſit filiū. dans a munera ſaul portare; quo ueniente gauiſus eſt. fecitq; eum armigerum. & bonis omnib; honeauit. Delectat ... in eo maxime inuaſione demonioꝝ. quicum ... deſinit ſolus medicus hymnos ducendo & ſp ... ſuꝑ cithara & ſaul amentis ... reuocando. Miſ igitur saul ad patrem ... eſſe. petens ut apud eum daudma nere ... delectaret? Aſpiciensq; ſaul ... p̄ſentia delectari. Poſt non multa ſiquidem ... ſua ... denuo congregatis & magnum ſuper omnis ... exercitum collegeret ſinit ſochos & azecha caſtra metati ſit; Extra quos denuo saul produxit exercitum. & ſuꝑ quendam montem caſtra ponens coegit paleſtinos ... poſa quidem caſtra relinquere. & adūſo monteſq; 7 saul adp̄hendere ... aduentare. duuſitq; eoꝝ exercitus medius montes quiete poſitum eos; Ygitur descendens quidam de exercitu paleſtinoꝝ nomine goliad decem ... gath ... alde puerus. cui altitudo ... quatuoꝝ cubitoꝝ ... unius & cubiti ... armisq; ... pro magnitudine ... natura ei corporis erogebat. Induitusq; ... lorica ... quinq; milia ſiclorum ... pens. Galeamq;

10 cm

Magdeb LHA Fragm. 23

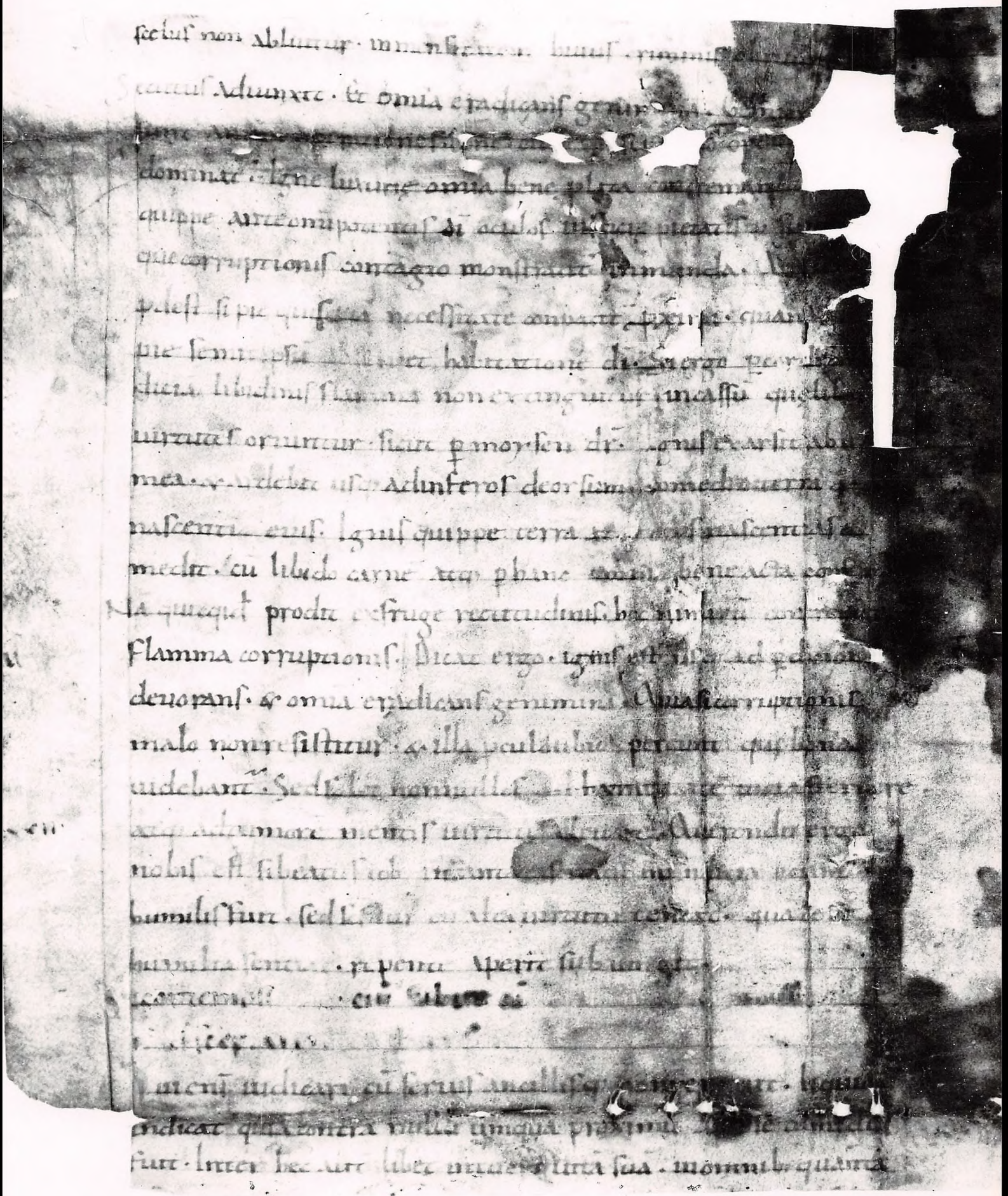

Gregor, Moralia Iz XVI 12, 19 – 13, 20

CC 143 A, S. 1079 l. 24 – S. 1080 l. 6

Gregor d. Gr., Moralia in Job. XXI
~~12–13~~ XII. 19
– ~~XIII~~. 20
ad. Job. XXXI, 11/12 – 15

id. CC. 143 A Scriptorium

S. 1079 z. ~~29~~ 24
– S. 1080 z. ~~27~~ 6

Gregor d. Gr. Moralia in Job. XXXI
c. ~~11 — 12~~ XI, 18 - XII, 19
ad Job XXXI 9 - 11/12
ed. CC 143 A Sieverding
S. 1078 Z. ~~30~~ 27
- S. 1079 Z. ~~28~~ 23

Magdeb LHA Fragm. 23

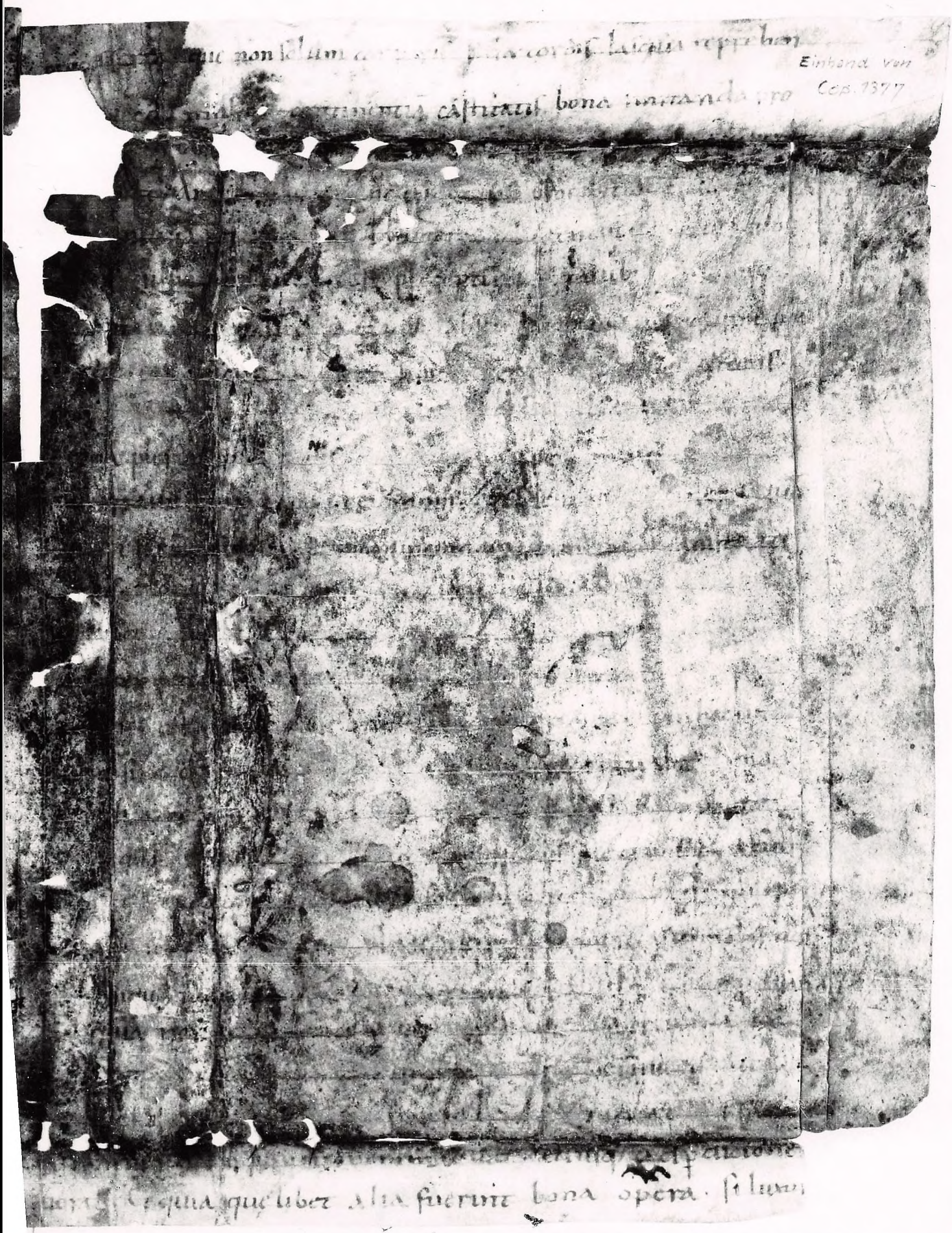

A5|C5| B5| D4| A4| C4| B4| D3| A3| C3| B3| D2|

bene nunc p̄ beatū [illegible]

[illegible]

[illegible]

Magdeb. LHA
Fragm. 23

Gregor, Moralia XXI 19,31 - 20,32

(ad Iob 31,19 - 21)

ed. CC 143 A, S. 1087 Z. 77 - S. 1088 Z. 27

Gregor d. Gr. Moralia in Job. XXI
c. XX. 32

ed. CC 143 A Divi. Latina
S. 1088 Z. 27
Ende offen
Fortsetzung der Gegenseite. ?

Magdeburg LHA Fragm. 23

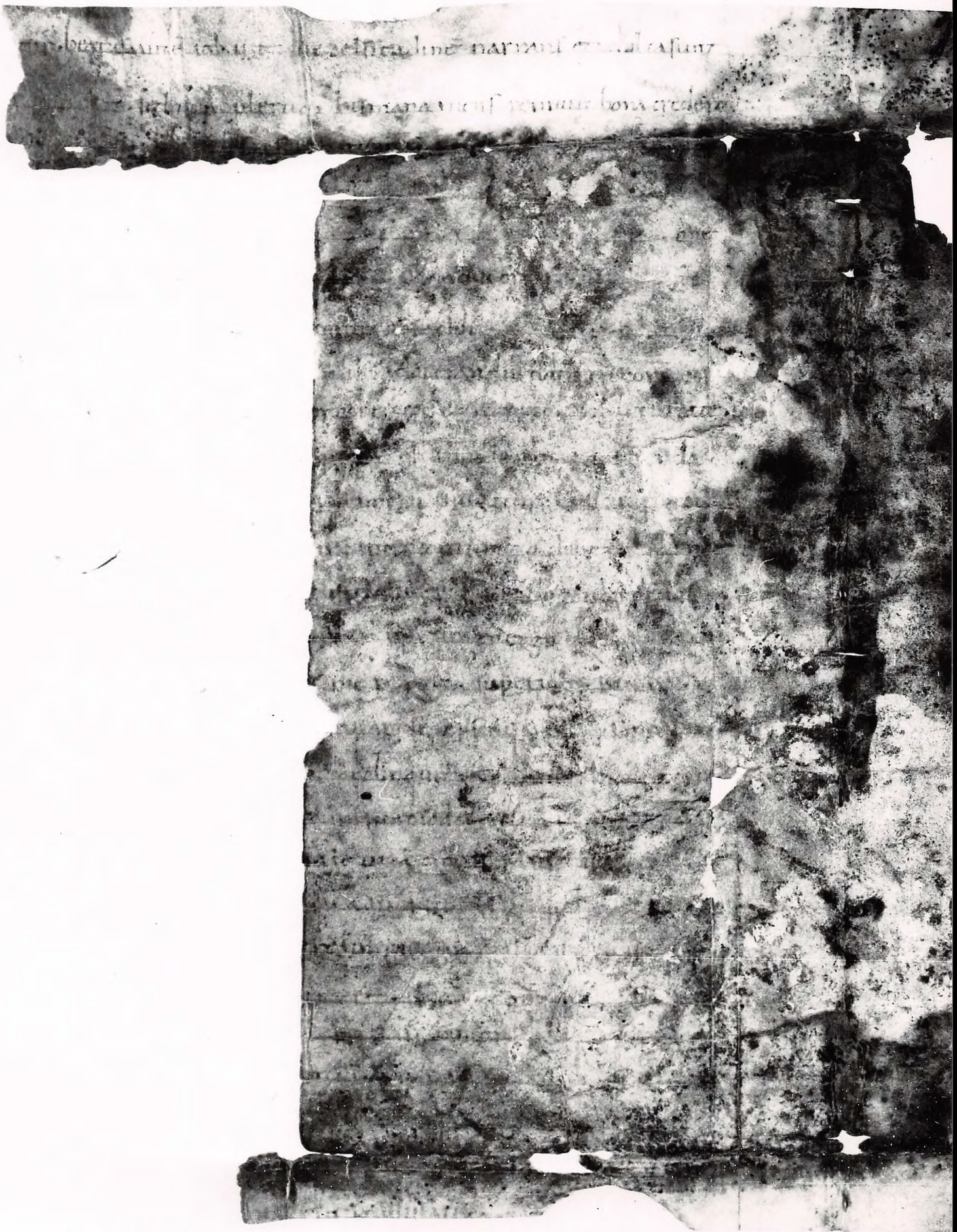

D2 B3 C3 A3 D3 B4 C4 A4 D4 B5 C5 A5

æ ibi placeat. Nā ex urē si tam ulla ē
alio mī q̄da humane subdite laudi.
Nec ex ipse q̄ sibi placet bō nē. q̄ aū
uera pietate idim quē diligit credit
æ spat. plus intendit ea q̄bꝫ sibi dis-
plicet. quā ea si q̄a illo fē. quę nī tā
ipsi quā uer tam placent. neq; id
tibi ut uni iam potē placere. nī et mihi
cui metuit displicere. de hui sana
tis grās agens. de illius sanandis p̄ce
fundens. Que cū ita sint. si tibi uam
dandi regnū atq; impu potestatē
nī uero do. q̄ dat felicitatē in regno ce
loꝝ solis pus. regnū v̄ terrenū æ pūs
æ impus. sic et placet. cui nichil un
uiste placet. Quāuis enī aliq̄d dice
rim. q̄d aplī nobis ee uolunt. tam
multū ē ad nos. æ ualde supat ure
nrās. hominū occulta discernere. æ
liq̄do examine merita diiudicare
regnoꝝ. Ille g̀ uni uer ds q̄ nec in-
ducio nec adiutorio deserit gen
humanū. q̄ndo uoluit. æ q̄ mī uo
luit romanū regnū dedit. q̄ dedit
assÿrijs t etiā p̄sis. aq̄bꝫ solos duos
deos colī unū bonū alterū malū ha
bere comanem hÿstoriarū. ut taceā
de pplo hebreo. de q̄ ia diu quamū
satis uisū ē qu pē unū dim nī colui
æ q̄ndo regnauit. Qui g̀ p̄sis dedit
segetes sine cultu dee segetis. æ q̄
alia dona terrarū sine cultu tot deoꝝ
q̄s isti reb singulis singtos. t etiā reb
singtis plures p̄posuerit. ipse etiā
regnū dedit sine cultu ex. p quoꝝ
cultū se isti regnasse crediderint.
ue etiā hominib. q̄ mario ipse gaio
cesari q̄ augusto. ipse æ neroni. q̄
uespasianis t patri t filio suo iuuis-
simis imperatoribꝫ ipse æ domitiano
crudelissimo. æ ne p singtos ire-

De iu
liano
apostata

neceſſe ſit. q̄ cū ſtantino xp̄iano. ip
apoſtate iuliano. cui eg regnū in
le decepto amore dñandi ſacrilega
æ deteſtanda curioſitas. cui uanis
dedito oraculis erato. q̄ndo fret ſec
rutate uictorię naues q̄bꝫ uicti nec
ſarius portabat incendit. Deinde
feruide inſtans immodicas ausibꝫ
æ mox merito temeritatis occaſus
ilocus hoſtilib egenū reliquit exercitū;
in alia
in n poſſet euadi. i cōmē illud
auſpiciū di cōmunis de q̄ ſuperiore li
bro diximꝰ. romanū impu cōmuni
mouerent. Ceſſit enī cōmunis ds ne
ceſſitatis. q̄ n ceſſerat uouit. Hęc pla
ne ds uni æ uer regis æ gubernā
tis placet. æ ſi occultas cauſas. nū
q̄d nouistis. Sic etiā tempora ipſa
belloꝝ ſic ne arbitrio ē uictoꝝq;
uducio æ mia. t trē et cōſolari ge
nus humanū. in alia etiā. alia tar-
dī finiant. Bellū pÿ rratarū apom
peo. bellū punicū tertiū ab ſcipione
incredibili celeritate. tēporis bre-
uitate confecta ſē. bellū q̄q; fugi-
tiuoꝝ gladiatoꝝ. quā uis multas ro-
manis ducib æ duob cōſulib uictis.
italiaq; horribiliter uexata atq; uaſ-
tata. tertio tamen anno p multa cōſup-
ta cōſumatū ē. puentes. marsi. æ
peligni gentes in ea terre ſi; italicę.
p diuina æ deuotiſſima ſub roma
no iugo ſeruitute. in libertate capi
erigere tēpta uerō. ia multas na-
tiones romano impio ſubiugatas.
deletaq; charthagine. in q̄ bello
italico romanis ſepiſſime uictis.
ubi æ duo cōſules pierūt. æ alii no-
biliſſimi ſenatores. Non diuino tan
tēpore tractū ē hoc malū. nā q̄m
ei ann finē dedit. S; bellū punicū

Magdeb LHA Fragm. 22

no scdm q̃nda formã trenę cuita-
tis bonos adducere ad tanta impu
gtã cõsequendã. p nẽ tam ę alia
causa ẽ latentior. ꝑ ꝓ dũsa me
rita generis humani. do magis no-
ta quã nob. dũ illud cõstet unẽ omẽ
ue acte prosp. nemine sine uera pie-
tate. idẽ ueri dei uero cultu. uerã
pacẽ habere ut rite. nec eã uerã
ẽ quando gtę seruus humanę.
eos tam q̃ cuies nisi ut cuitatis cõtę
que isacrissimas nris dr cuitas di
ci ualeat esse trene cuitatis. q̃ndo
habent ut tamẽ ipsã. quã si nec
ipsi. illi aũ q̃ uera pietate ꝓdi
tene uiuunt. si habent scientiã
regendi ꝓpos. nichil ẽ felici reb̃
humanis. quã si do miseram ha
beant ꝓ pestatẽ. tales cũ homi-
nes ut tutes suas cõmas cuiq; in hac
uita posse habere ñ tribuunt ñ gre
di. q̃d eas uolentib̃ credentib̃ pe
tentib̃ dederint. si nulq; intelligẽ
q̃m ũs desit ad pfectionẽ iusticię
quã ẽ illoq; scõr. angloq; societatẽ.
cui se nitunt aptare. Quamũlib;
aũ audeãt ampe dicere ut. quę
sine uera pietate seruit hominũ
gtę. neq; quã scõr exiguus intẽtus cõ
parand ẽ. quę ipes posita ẽ in
gta ę mia ueri dei. Solent philoso
phi q̃ finẽ bonu humanu in ipsa ur-
tute cõstituunt. adigerendũ pudo
rẽ q̃ dã philosophos. q̃ ut tutes q̃
dã ꝓbant. si eas uoluptatis cor po
ris fine meta unt. ę illã pse ipsã
putant appetendã. istas ꝓpẽ ipsã
tribulã q̃ndã uerbis pingere. ubi
uoluptas in sella regali quasi de
[illegible] queda regina cõsidat. eaq;
ut tutes famule [illegible] obser-

ę antes ei nutũ ut faciant q̃ uelit. ut
pauere. q̃ę prudentię uideat. ut
iugulare ingrate. q̃m uoluptati ꝓ
nẽ ę salua sit. iusticię uideat. ut
pstet beneficia q̃ portẽ. ad cõparan
das amicicias. corporalib̃ cõmodis
necessarias. nulli faciat iniuriã. ne
offensis legib̃. uoluptas uiuere secu
ra ñ possit. fortitudinis uideat. ut
si dolor corpori accidere q̃ ñ cõpel
lat in mortẽ. teneat dñã suã idest
uoluptatẽ fortis in animo cogita
tione. ut p pristinarũ deliciarũ sua
rũ recordationẽ. minuere pssentis
doloris aculeos. temperantiae uideat
ut tamũ capiat alimẽta q̃. ꝑ sic de
lectatio. ne p immoderationẽ noxiũ
aliq̃d ualitudinẽ turbet. ę uolup
tas quã etiã uicorporis sanitate epi
curei maximã ponunt q̃ntũ offen
dat. ita ut tutes cũ tota sue gtę du
ritate tã q̃m impose cuidã ę in
honestę mulierculę seruiens uolu
tati. Nichil hac pictura ducunt ẽ
ignominiosiꝰ ę deformi. ę q̃d mul
ferre bonę possit aspectus. ę ueri
ducunt. Si ñ exercitatos sanos debita de
cori sẽ picturã. si etiã talis fingat
ubi ut tutes humanę gtę seruiunt.

Licet enim ista gta delicata mulier
ñ sit. inflata tamẽ ę ę multũ inanu
tatis habet. Vñ ñ ea dignę seruit
soliditas q̃dã firmitas q; ut tu-
tũ. ut nichil pudeat pudentia
nichil distribuat iusticia. nichil
toleret fortitudo. nichil temperantia
moderet. ñ uñ placeat hominib̃
ę uentose gtę seruiat. Nec illi se
ab ista fedissime defendere. q̃ cũ
aliena [illegible] mente uidicia uelut gtę
ę tempore. sibi sapientes uidentur.

Magdeb LHA Fragm. 22

publica. Hanc uelut pompā obſequ-
ij tb⁹ q restant. du ipſi ſecūt extremi.
qb⁹ iſte unūſ⁹ cultus impensſ⁹ē. in
primo du certa. inſcio īcerta. initio
cunctoꝝ nouiſſimo. du p̄cipui atq;
ſelecta. In hac tota ſerie pulcherri
me ac ſubtiliſſime diſtributionus
& diſtinctionuſ. utrā etiā frustra
queri & ſpari impudentiſſime top-
tari. ex his que iā diximꝰ. & que dē
unceps dicenda ſt. cuiuſ bōū q cor-
de obſtinato ſ̄ n fuerit ūmuc⁹ facul-
tume apparet. Vel hominū enī ſt
uſta inſtituta t demoniū. ñ q̄les uo-
cant illi demone⁹ bono⁹. ſ; ut log⁹
apta⁹ immundoꝝ ſp̄uū. & ſine con-
trouſia maligno. q̄ no. xiā opinio-
ne⁹ q⁹ aīa humana magiſ magiq;
uanescat. & icōmutabili etiā q;
uertuta coaptari atq; inhererē n̄
poſſit. iudentia murabili & occul-
te uſerte cogitatā⁹ impuꝝ & apte
aliq̄ndo ingerte ſenſib⁹. & qua poſ-
ſt fallaci attestatione cfirmante.
Iſte ipſe uarro. pptēa ſe pri⁹ de reb;
humanī. de diuinī aiī p̄ea ſcripſiſ-
ſe teſtat. q̄d p⁹ſ exactiorē cuitate⁹
deinde ab eis hec inſtituta ſint.
uera aiī religio. nā rena aliq̄ ci-
uitate iſtituta ē. ſ; plane celeſtē
ipſa inſtituta ciuitatē. eā v inſpi-
rato & docente uer⁹ ds. dator uite
etiā ueriſ cultoribꝰ ſuiſ. Varronuſ
q cfitentuſ ideo ſe p⁹ſ de reb⁹ huma
nis ſcripſiſſe. p̄ea de diuinis. q̄a di-
uine iſte ab hoīb⁹ inſtituta ſt. hec
ratio ē. Sic p̄or ē uiſe pictor. qui
tabula picta. p̄or faber. qui edifi-
cii. ita p̄ore⁹ ſt ciuitate⁹ qui ea
que a ciuitatib⁹ inſtituta ſt. Dic aiī
pri⁹ ſe ſcripturū fuiſſe de diu. p̄ea

de hominib⁹. Si
but. q̄ſi hic de a
omū. aut ū etiā
natura ñ por-
nū. q̄d q̄d null
bris deoſ certo
diligentē expl
tura p̄tinuer
qd aut. ſi de om
munū ſeruere
uiſſem⁹. qui bu
Aut enī de omi
de aliq̄. aut on
omū p̄ponenda
nis. ſi de aliqua
p̄cedat humar
p̄ferri etiā un
pars aliqua di
ut aliq̄ pars di
uſus reb⁹ huma
t romanuſ. Re
rū libroſ. ñ qu
ſ; quantū ad ſi
ſcripſit. q̄ſ tan
bris. ſe diā ſcri
rato p̄tuliſſe. (
pictē. ſic fabr
me cfitens. q̄d
ſic pictura. ſic
inſtituē ſint
la dic natura
gat. neq; boc
iſſe. ſ; intelleg
enī dr. nomiſ.
legit aliq̄. ſ; p
la. quo que n
aliqua ē. N ā
eēt natura do
ſcribendi ord
p̄ponenda eē
te uertat ſcla

Magdeb
LHA
Fragm.
22.

Magdeburg
LHA
Fragm. 22.

us. etiã si in omis
Recte aũ p̃ ponũ
ug reb̃ diuinis
res humanas si;
meferre res sal
ripsit de reb̃ hu
storiã rerũ ges
squã diuinas
omes rerũ uana
q̃ duoluũ subtili
nstrare. nisolũ
erũ quã de illis
dens. curio fece
e. aliũ hoc factũ
defendere. In
quã redoidũ. nec
parbario suspi
t homine se p
hominũ. in nat
re dign̄ta se lu
ũ n̄ deuertame
urã. si; de falsita
rrore scripsisse
alibi posuũ. sic
emoraui. ex na
ripturũ fuisse
natũ. qa ũ iam
. n̄ se potuisse n
Deinde illud q̃
a theologie duc
ue de diis explu
thicon appella
n. tũ cuile.
tere gen̄ q̃d
are appellare
am. A fabulis
ũ e. quo mythos
tin aũ ut natu
suetudo locuto
ũ etiã ipse la
id cuile appel
lat. Deinde aũ. Mythicon appellat.
q̃ maxime utuũ poetę. physicon.
quo philosophi cuile. q̃ ppũ. Pri
mũ unq̃ q̃d dixi. in eo fe multa com
dignitate ex natura immortaliũ
ficta. In hoc enũ e. ut dis alii ex capi
te. alii ex femore sit. alii ex gutta
sanguinis nat. in hoc. ut diu fura
ta sint. ut adultauerint. ut seruie
rint hominu. Denq; in hoc omia
dus attribuũ. q̃ n̄ in hoiem
si; etiã q̃ in ctẽptissimũ hominẽ
cadere posse. Hic certe ubi potuit
ubi ausus e. ubi impunitũ putauit.
q̃nta mendacissimus fabulis natę dig
fieret iniuria. sine caligine ulli
ambiguitatis expsit. Loquebat
enim n̄ de natali theologia. n̄ de ci
uili. si; de fabulosa. q̃ ab hoc ase pu
tauit ee culpandã. Videam q̃d de
alia ducat. Scim gen e unq̃. q̃d oe
monstrauit. de q̃ multos libros phi
losophi reliquere. in q̃b est. diuq̃
sint. ubi. q̃d gen. quale e. an q̃da
tẽpore. an sẽpiterno fuerint. diu
ex igne sint. ut credit heraclyt.
an ex numeris. ut phytagoras. an
ex atthomis. ut aut epycur. sic
alia q̃ facili uitra pariet in
scola. quã extra in foro ferre pos
sunt aures. Nichil in hoc genere
culpauit. q̃d physicon uocauit.
ad philosophos pinet. in tan
tũ q̃d ex ea se controuersia comẽ
morauit. p q̃s facta e diuiden
tiũ multitudo sectarũ. Remouit
tamen hoc gen a foro. ide applii. scho
lis ũ et pariet clausit. illud aũ
p̃mũ mendacissimũ atq; turpissi
mũ. acuitatib̃ n̄ remouit. O reli
giosas aures pptare es. atq; inhis

10 cm

cut manducauerunt patres uri manna & mortui
sunt Qui manducat hunc panem uiuet in eternum
Hec dixit in synagoga docens in capharnaum Multi ergo
audientes ex discipulis ei dixerunt Durus est hic ser-
mo Quis potest eum audire Sciens autem ihs apud semet
ipsum quia murmurarent de hoc discipuli ei dixit Hoc
vos scandalizat
Si ergo uideritis filium hominis ascendentem ubi erat prius
Spiritus est qui uiuificat caro autem non prodest quicquam
Verba que ego locutus sum uobis spiritus sunt et uita sunt Sed
sunt quidam ex uobis qui non credunt
Sciebat enim ab initio ihs qui essent non credentes et
qui traditurus esset eum
Et dicebat Propterea dixi uobis quia nemo potest
uenire ad me nisi fuerit ei datum a patre meo Ex hoc
multi discipulorum eius abierunt retro et iam
non cum illo ambulabant Dixit ergo ihs ad duo-
decim Numquid et uos uultis abire
Respondit ergo ei simon petrus Dne ad quem ibimus
uerba uite eterne habes Et nos credidimus & cog
nouimus quia tu es xps filius dei
Respondit ei ihs Nonne ego uos duodecim elegi & ex uobis
unus diabolus est Dicebat autem de iuda simonis scario
thi hic enim erat traditurus eum cum esset unus ex duode-

Magdebg StA, Fragm. 38r

Post hec ambulabat ihs in galileam non enim uolebat
in iudeam ambulare quia querebant eum iudei in
terficere Erat autem in proximo dies festus iudeorum
scenopegia Dixerunt autem ad eum fratres ei Transi hinc
et uade in iudeam ut et discipuli tui uideant opera tua
que facis Nemo quippe in occulto quid facit et querit
ipse in palam Si hec facis manifesta temetipsum mundo Neq
enim fratres ei credebant in eum Dicit ergo eis ihs Tem
pus meum nondum adest tempus autem uestrum semper est
paratum Non potest mundus odisse uos me autem odit
quia ego testimonium perhibeo de illo quia opera eius mala
sunt Vos ascendite ad diem festum hunc ego non ascen
do ad diem festum istum quia meum tempus nondum adimple
tum est cum dixisset hec ipse mansit in galilea Vt autem ascende
runt fratres eius tunc et ipse ascendit ad diem festum
non manifeste sed quasi in occulto Iudei ergo quere
bant eum in die festo et dicebant Vbi est ille Et mur
mur multus erat de eo in turba Quidam enim dicebant
quia bonus est Alii autem dicebant non sed seducit
turbas Nemo tamen palam loquebatur de illo propter me
tum iudeorum Iam autem die festo mediante ascendit
ihs in templum et docebat Et mirabantur iudei dicentes
Quomodo hic litteras scit cum non didicerit Respon
dit eis ihs et dixit Mea doctrina non est mea sed eius

Ahō 68

Magdebg StA, Fragm. 38v

baptista in deserto uox clam.

Os qui cspicis quia nos undi
nra constituit. p precursorem
tcafica. f. cā lo
dno qs pclara comutt oratu
turū cē pdixit. poscat nob
aqs omps ds. ut intra eccle
stratos conos spū ab iniqtat
beatum iohem baptistam im

Odocuisti. f. cāde.

Os cui dextra beatū p
tē. raqs omps
Eccliam tuam dne. b.
Eatu iohis euglistę
tione placat. & ueniam nó
dia sempīna cōcede. f.
spicas quia nos undiq; mal
psta qs. ut batu iohis aplt
tercssio gtosa nos pugat. f

Magdeb. St. Fragm. 40

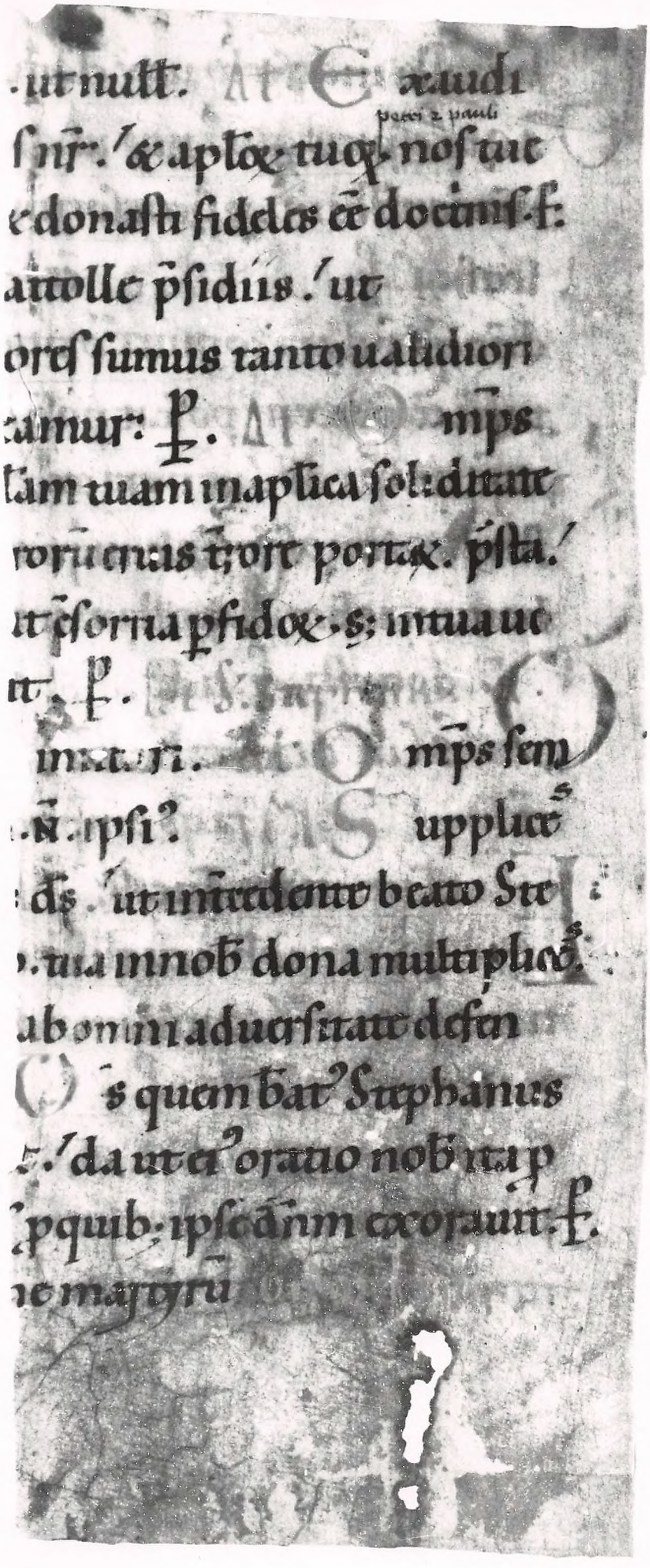

Magdeburg StA
Fragm. 112.

PALIPPO

LIBER SECVNDVS

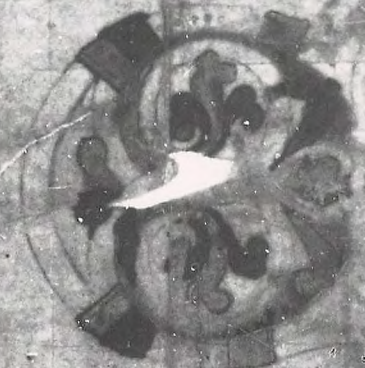

Magdeburg StA
Fragm. 112

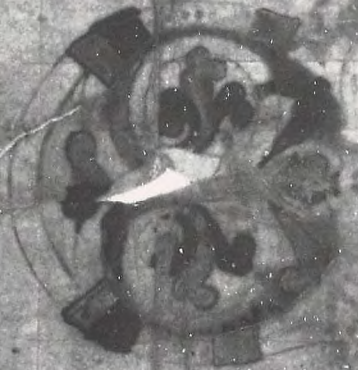

LIBER SECVNDVS

Magdeb. St A
Fragm. 112

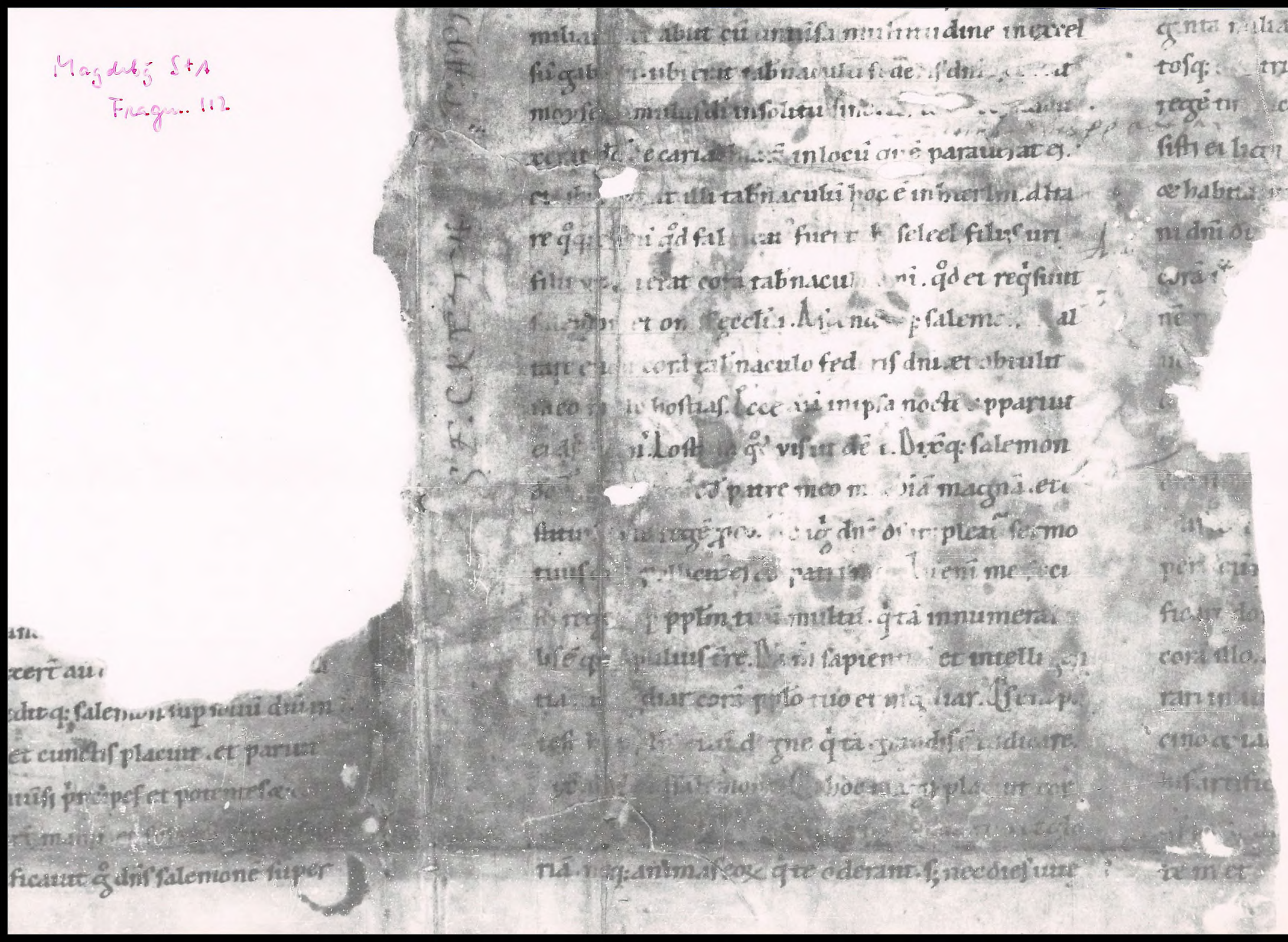

Magdeburg StA Fragm. 112

Magdeb StA Fragm. 112

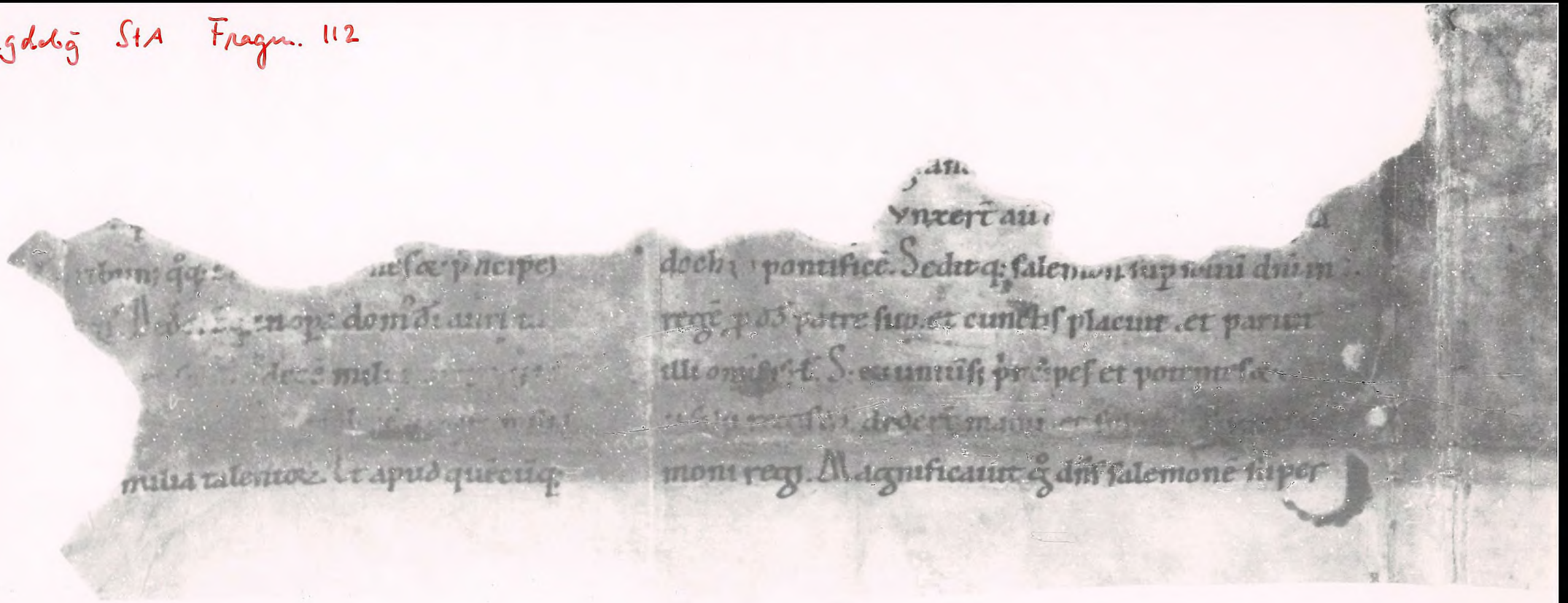

Magdeb̄ St A Fragm. 112

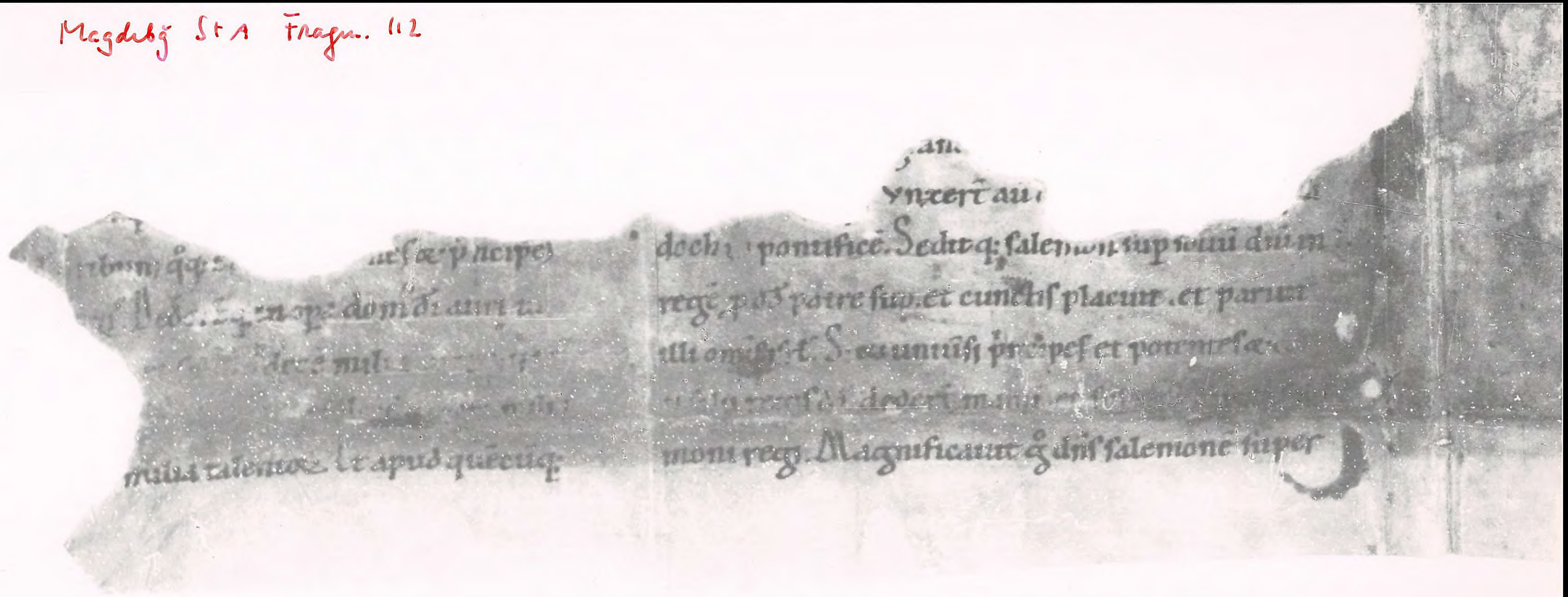

dech̄ pontifice. Sedit q; salemon sup soliū dñi m
regē pr̄ patre sup. et cunctis placuit. et pariter
illi omn̄s Israēl. Sed cunctis pr̄cepit et pontifex
[illegible] dedit mandata
mona regi. Magnificauit ḡ dñs salemone super
multa talenta. et apud quēcūq;

Magdeb. Sta
Fragm. 12

lubano.
m lug
o. mag
ri
qua
ū.
ce
ppru
q
q scat celare
pmi
o. tu. et cū ar
cū q et hordei

utrinsec aur mundissime. Domū quoq maiorē
texit tabulis lugneis abiegnis. et lāminas eor ob
rīz affixit eū. sculpsit q inta palmas et quasi
fratem ei se nuce cōplectentes. texuit quoq
pauimētū tēpli pciosissimo marmore decore mul
to. Porro aurū erat pbatissimū de cui lāminis te
xit domū. et trabes ei & parietes et postes & ostia.
et sculpsit cherubī in parietib; fecit quoq domū
sc̄e. longitudine uxta latitudinē tom cubi
xx. et latitudinē similit xx. cubitor. et lāmi
nas aureis texit eā q si talentis sexcentis. S; et cla
uos fecit aureos. pondere singulis clauiculos q̄nqua
genos appenderent. Cenacula quoq uxit auro.
fecit etiā in domo sci scor cherubin. dīto opere
statuario. et texit ea auro. Ale cherubin. et cubi
tū extendebant. texit una ala habebat cubitos
q̄nq; et tangeret parietē dom. Altera cu
bitos habens. alā tangeret alterū cherub. simi
lit cherub alteri ala. q̄nq; cubitos habebat. et
tangebat parietē. et ala ei altera q̄nq; cubitorū.

decimo mar
int ex. quar
se una
im. et in turma
uodecimo holdai
tho nel. et in turm
perant ifrl. rubem
nrul d
chan
amri fili
nepthalim
fli

Magdeb St A Fragm. 112

alā cuiusuis alterius tangebat. Lg̃ alę utriq; che
[illegible]pane; erant. et extendebant p̃ cubitos xx.
[illegible]ani erectis pedib; et faciesq; uersę
erant ad exteriorē domū. Fecit q̃q; uelū ex iacin
cto. purpura. cocco. et bysso. et intexuit cherubi.
Ante fores etiā tēpli duas columnas. quę xx. et q̃nq;
cubitos habebant altitudinis. Sorro capita earum
q̃nq; cubitorū. nec ñ et q̃si catenulas in oraculo. et
sup posuit eas capitib; columnarū. mala granata
etiā centū. quę catenulis inter posuit. ipsasq; colum
nas posuit in uestibulo tēpli. unā a dextris et alte
ra a sinistris. Cā quę a dextris erat uocabulo iachin æ
quę a leuā booz. Fecit q̃q; altare ęreū. uiginti mj
cubitorū longitudinis. et xx. cubitorū latitudinis. et
decē cubitorū altitudinis. Mare etiā fusile decē cu
bitus. a labio usq; ad labiū rotundū p̃ circuitū. Q̃nq;
cubitos habebat altitudinis. et funiculus xxx. cubi
torū ambiebat gyrū eius. Similitudo quoq; boum
erat subter illud. et decē cubitus quędā excipiebat
cela aquę. q̃si duobus uersibus aliū mare circūdabant.
Boues aū erant fusiles. et ipsum mare sup xii. boues

[illegible] n aū patr
dens et literat. ipse et iahiel fil
filiū regis. achitofel etiā cōsilia
tes. amici regis. Post achitofel fi
ię ce abiathar. Princeps aū exe
onuocauit ig̃ dd̃ omis pncip

Magdeburg StA Fragm. 112

n aũ patriu.

dens et luuerat. ipse et iabiel filiꝰ achimonj erant cũ

filiꝰ regis. achuofel etiã cõsiliariꝰ regis. et ushi arachi

tes. amicꝰ regis. Post achuofel fuit ioiada filiꝰ bana

ie et abiathar. Princeps aũ exercituꝰ regis erat ioab.

omnocauit igr dd̃ oms̃ pncipes ysrl. duces tribuũ

in pondere [illegible] ministeriũ

pondus puasoꝝ et operũ diuersi

delabra aurea et ad lucernas et

ta unũ cuiq; candelabri et lu

ncandelabri argentei et mu

A5 C5 B5 D4 A4 C4 B4 D3 A3 C3 B3 D2 A2

f. 1ra Magdalg StA Fragm.

ucmodo nos cū illo omīa nob̄ do

abit adu sus electos di- Dſ

at- quis ē qui cōd pnat- Xp̄c ihc qui

mortuus ē- immo qui surrexit- qui ē ad dex

tera ē- qui etiā impellat pro nob̄; Quis nos sepa

rabit a caritate xpi- Tribulatio an angustia- an

pſecutio- an fames- an nuditas- an periculu- an gla

dius- sicut- scriptū ē- Quia ppt̄ te morificamur

tota die- estimati sumus sicut oues occisionis; Sed in hoc

nib; superamus- ppt eū qui dilexit nos; Certus sum enī

quia neq; mors neq; uita neq; angeli neq;

principatus neq; potestates neq; instantia neq;

futura neq; fortitudo neq; altitudo neq; pfun

dum- neq; creatura alia poterit nos separare

a caritate dei- que est in xpo ihu dño nro.

℣ Hi mei benorum sum am

confortā

℣ Dinumerabo

numerabuntur

℣ P manus autem apl̄o rum fie signa & prodigia

multa inplebe

In illo die dixit dns discipulis suis; Hec mando uobis ut

diligatis inuicē; Si mundus uos odit- scitote quia

me prior uob̄ odio habuit Si de mundo fuisse

tis- mundus quod suum erat diligeret; Quia uero

de mundo non estis- sed ego elegi uos de mundo- propter

ego dixi uobis. ñ ē seruus maior domino suo; Si me
p̄secuti ſt. & uos p̄sequent̄; Si sermonē meū ser
uauer̄t. & ur̄m seruabunt; Sed hec omia facient
uob p̄pt̄ nomen meū. quia nescunt eū qui
misit; Si ñ uenissē & locut̄ fuissē eis. peccatū
ñ haberent; Nunc aut̄. excusationē ñ habent
de peccato suo; Qui me odit. & patrē meū odit;
Si opera ñ fecissē inter quę nemo alius fecit pec
catū non haberent; Nunc aut̄ & uiderunt & oderunt
& me & patrē meū; Sed ut impleat sermo q̄ in lege
eor̄ scriptus ē. q̄a odio habuer̄t me gratis. Oē. Omnipotēs
Quam dnē scor̄ apl̄or̄ p̄petuā recolentes. q̄s Sec̄.
ut eade sacris misteriis expiati. digni us celebrem⁹.
Oblatis q̄s dnē placare muneribus. & imitantes Sec̄.
te beato ferrucio martire tuo. acunctis nos de
fende periculis. P. Vos qui secuti estis. Ad cōvi.
Perceptis dnē sacramentis. supplices te rogam⁹. ut
imitantes beatus apl̄us tuus. quę pro te ve
neranda passione gessit. nobis p̄ficiam⁹
ad medelā. P. Omnipotens sempiterne deus. qui
tanta sanati. q̄s dnē ds̄ nr̄. ut imitantes beato
ferrucio martire tuo ei⁹ semp participatione
muniam⁹. P. Vic. [illegible] scor̄. Sumptuosum. P. Exaudi
nē ds̄ nr̄ multiplica supplicū gratiam tuā. & quos
p̄venim⁹ glosa sollēpnia. tribue subsequi in
sca p̄fessione lenitā. P. Explicit liber Sacramentorum

aut̃ erat quasi decima; Erat aut̃ andreas frater sy mo
nis petri. unus ex duob; qui audierant ab iohanne.
& secuti fuerant eu̇̃; Inuenit hic primu̇̃ fratrem
suu̇̃ symone̅. & dicit ei; Inuenim̅ messia. qd̃ est
interpretatu̇̃ xp̃c; Et adduxit eu̇̃ ad ihm. Intuens
aut̃ eu̇̃ ihc dixit. Tues symon filius iohanna.
tu uocaberis cephas. qd̃ interpretat̃ petrus. Et in
crastinu̇̃ uoluit exire in galilea. & inuenit phi
lippu̇̃. Et dicit ei ihc; Sequere me. Erat aut̃ phi
lippus a bethsaida. ciuitate andree & petri; In
uenit philippus nathanahel. & dicit ei; Que scrip
sit moyses in lege & pphete. inuenim̅ ihm filiu̇̃
ioseph a nazareth. Et dixit ei nathanahel; Ana
zareth potest aliq̃d bonu̇̃ ee̅. Dicit ei philippus;
Veni & uide; Vidit ihc nathanahel uenientẽ ad se.
& dicit de eo; Ecce uere israhelita. in quo dolus
n̄ est. Dicit ei nathanahel; Vnde me nosti. Respon
dit ihc. & dix̄ ei; Priusquã te philippus uocaret
cu̇̃ esses sub ficu. uidi te. Respondit nathanahel
& ait; Magister tues filius dei. tues rex israhel;
Respondit ihc. & dixit ei; Iquia dixi tibi uidi
te sub ficu credis. maius his uidebis; Et dicit
eis; am̃. am̃. dico uobis. uidebitis celu̇̃ apertum.
& angelos dei ascendentes & descendentes. sup
filiu̇̃ hominis; Et Gta & honore. Sec̃.
Sacrandu̇̃ tibi dñe munus offerim̅. quo beati

Magdeb. StA Fragm.

Magdeb StA Fragm.

quoq; nris mrib
dne dicata sol
martre tuo
ti tui dne qs g
epnitate imp
maiestate tua
andree apli fe
uenm obsequiu
& aduc̃m meruis & imitam exemplis exp̃n
ficiet an frear simoni fratri tuo inuenimus messiam qm
cremur & adduxit eum ad dm. Andreel
crepui dne sacramus supplicet exoram ut mce
dente
randa grim passione nob̃ pficiat admedela
efficet nos dne qs tu pcp
& mtessio bem sanctum martrm tuom rndi
acceptus Andreel Mis ripleri cor
poris sanguis tui pisq; ut pmtessione scq
martris tuq crisam mam atq
quq co
ihu autem nmis Dne gsume Miss S. ANDREE.
Maiestate tua dne supplicet exoram ut hec ecclę
tuę bt andree apls tuus exim pdicm &
rdtor ma pauite sit pnob ppetuus mtessor
Rs Cor
adiuste ore aut confessio fit adsalute; Dicit